1 / 2026

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

Každé jaro je velikou odměnou,
říká o pasení koz a ovcí Martina Skohoutilová... 4/

Ekologická výchova v Praze

PRAHA
PRAGUE
PRAGA
PRAG

ÚVODNÍK

Kamarád, majitel malého stádečka ovcí, mě poprosil, jestli bych mu nepohlídal stádečko ovcí, že si musí zajet na pár dnů něco zařídit. Že to nic není.

Neměl jsem zrovna žádnou pádnou výmluvu, a tak jsem souhlasil.

A co mám dělat?

Nikdy jsem se o stádo ovcí nestaral, jsem člověk z města.

Nic. Ony se o sebe postarají.

Jen zkontroluj, že si ty krávy neskopnou kalfas s vodou. Beranovi se občas zasekne hlava mezi prkny ohrady, to mu musíš natočit hlavu, aby se osvobodil.

A odjel.

A já zůstal s malým stádečkem ovcí sám.

Ty krávy okamžitě skoply kalfas s vodou. Nebál jsem se k nim jít a vodu dopustit, protože beran měl hlavu zaseknutou mezi prkny ohrady.

Ukázalo se, že když natáčíte hlavu beranovi, aby si ji osvobodil z prken ohrady, je dobré stát vně ohrady.

Zároveň se ukázalo, že beran je vůl, co si myslí, že tráva vně ohrady je šťavnatější než ta uvnitř.

Ukázalo se, že je dobré za sebou zavírat vrátka. Hodně se tím hlídání ovcí zjednoduší.

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Milé čtenářky a čtenáři,

ač je to s podivem, pastva zvířat je důležité téma i pro Prahu. Nejen kvůli biodiverzitě spásaných lokalit, také kvůli ekovýchovným projektům a zachování rázu krajiny. V Praze naleznete plochy spásané ovcemi, kozami, koňmi, krávami, a dokonce i zubry.

V tomto čísle Pražské EVVOluce si můžete přečíst, jak pastva v Praze funguje, na co je dobrá a jaká jsou s ní spojená rizika. Jak funguje taková ukázka stepi (přenesená z Prokopského údolí) se můžete podívat na nádvoří Toulcova dvora.

Další početnou skupinou hospodářských zvířat v Praze jsou včely medonosné. Jsou užitečné, ale tak jednoduché to s nimi není. Jak to?

Opravdu divokou a nespoutanou přírodu zastupuje náš největší hlodavec, bobr evropský. Víte, kde a jak v Praze bobr žije?

Petr Holý
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVOluce
1 / 2026

Pro hlavní město Prahu 10. 3. 2026 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK
Letohradská 17
170 00 Praha 7
www.bezk.cz
redakce@prazskaevvoluce.cz
www.prazskaevvoluce.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej
Grafický návrh a sazba: Matouš Janů
Korektura: Lucie Kameničková

Foto na titulní straně: David Kosík / Pražská pastvina

Uzávěrka dalšího čísla: 18. 5. 2026

4/ Každé jaro je velikou odměnou, říká o pasení koz a ovcí
Martina Skohoutilová

10/ Lenka Skoupá
Mezi biodiverzitou a degradací – role pastvy v krajině

12/ Příklad dobré praxe z Toulcova dvora – step na dvoře

13/ Zdeňka Vítková
Už rok v novém areálu

15/ Dobré úmysly, které zabíjejí. Proč cizí zvířata nekrmit

16/ Marco Stella
Einsteinova včela aneb nepleťme si přírodu s továrnou

20/ Lenka Hamšíková, Oldřich Vojtěch a Aleš Vorel
Bobr v Praze: co nám říká dlouhodobý monitoring

24/ Nikola Dostálková
Kůň Převalského na Dívčích hradech

26/ Nikola Dostálková
Zubři v Praze

29/ Jan Moravec
Butovické hradiště

38/ Co se děje v...

62/ Kalendář akcí

Každé jaro je velikou odměnou, říká o pasení koz a ovcí Martina Skohoutilová

Foto: Martina Skohoutilová

Pasete v hlavním městě Česka stádo koz a ovcí. Kdy a kde mohou lidé na vaše stáda narazit? Pasete na jediném místě, nebo zvířata převádíte či převážíte mezi více lokalitami?

Naše stáda mohou lidé v Praze potkat především na jihozápadním okraji města, hlavně na svazích Radotínského údolí v CHKO Český kras, dále například v přírodní památce Zmrzlík, národní přírodní památce Cikánka I a přírodní památce Cikánka II a někdy také v Prokopském údolí – tam všude se s našimi zvířaty lidé mohou setkat v průběhu roku.

Martina Skohoutilová se jako předsedkyně spolku Pražská pastvina věnuje praktickému managementu chráněných nebo jinak biologicky zajímavých území s využitím pastvy a osvětě zaměřené na biodiverzitu, opylovače a návrat tradiční péče do krajiny. Má na starosti komunikaci a strategické plánování v mezinárodní ochranářské skupině JARO. Koordinuje kampaň Motýlí půlhodinka a působí v expertních skupinách pro obnovu přírody. Ve své práci kombinuje zkušenosti z terénu, digitální technologie a srozumitelnou komunikaci odborných témat. Věří, že ochrana přírody je nejúčinnější tehdy, když se propojí věda, praxe a lidé – proto působí na různých úrovních: od obnovy luk a pastvin až po přípravu strategických dokumentů.

Paseme ve třech stádech, celkem zhruba stovku koz a ovcí, které přesouváme podle potřeby mezi několika lokalitami po Praze a blízkém okolí. Pro přesuny volíme jen variantu „po kopytech“ – k některým kozím pochodům se několikrát do roka může přidat i veřejnost.

K čemu je pastva v Praze dobrá?

Šetrná pastva na stepních stráních a loukách udržuje tato místa otevřená a druhově pestrá. Zvířata spásají přebytečnou trávu a náletové dřeviny, čímž brání zarůstání cenných bezlesých stanovišť keři a vysokou trávou.

Díky pasení vzniká mozaika – některá místa jsou spasená nízko, jinde zůstává o něco vyšší porost. Tím se vytváří ideální prostředí pro různé rostliny a hmyz.

Nízký a narušený trávník poskytuje více prostoru pro květiny, které potřebují motýli, včely samotářky a další opylovači. Mnozí motýli kladou vajíčka jen na určité druhy rostlin v nízké vegetaci a právě takové podmínky jim pomáhá zajistit střídmé spásání našimi zvířaty.

Pastva je navíc přirozený způsob péče – nahrazuje funkci velkých kopytníků, kteří se v naší přírodě volně pásli v minulosti, nebo i lidí, kteří dříve v krajině pracovali mnohem jemnějším způsobem, než jak je tomu dnes u velkých strojů, které obdělávají velké lány. Mozaikovitá pastva (nebo seč) pomáhá udržovat krajinu zdravou a rozmanitou.

Kozí pochod na Kuchařík. Vhodně provedená zimní pastva má zásadní význam – spásání výmladků a stařiny pomáhá mnoha rostlinám i hmyzu. Foto: Lucie Dvořáková

V čem je pasení kozích a ovčích stád jiné než udržování lokalit pomocí techniky?

Já nejdřív vysvětlím, jakým způsobem paseme my, protože v něčem se to liší oproti například volné pastvě. Oplůtková pastva umožňuje lepší zacílení a omezení selektivity (např. ovce preferují byliny a mladou trávu, koně jsou specialisté na traviny, kozy jsou malí bobři, milují dřeviny – a je potřeba s tím pracovat) a také čas pastvin na regeneraci.

Společná práce venku posiluje vztah ke krajině i porozumění přírodě kolem nás. Spolupracujeme s dětmi, skauty i studenty Farmářské školy. Foto: Lucie Dvořáková

Pastva probíhá po částech, střídáme místa a necháváme nektarodárné i nepasené ostrůvky, vnímáme krajinu jako celek. Přizpůsobujeme pastvu aktuálním podmínkám (počasí, stav vegetace…).

Naším specifikem je také to, že se snažíme pást zvířata celoročně, protože zimní pastva je pro zvířata zdravější a zároveň pomáhá i rostlinám a živočichům.

Hlavní rozdíl oproti sečení je pak v tom, že živá zvířata „udržují“ přírodu mnohem citlivěji a průběžněji než stroje.

Když do krajiny vyjedou sekačky, posečou všechno najednou na jednotnou výšku. Naproti tomu zvířata spásají porost postupně, selektivně a s různou intenzitou – některé části svahu spásají více, jinde záměrně ponecháváme nektarodárné ostrůvky, takže vzniká pestrý mozaikový kvetoucí trávník.

Zvířata také na rozdíl od strojů okusují i mladé keře nebo náletové stromky, které by sekačka objela nebo posekala jen částečně. Dokážou se dostat i na těžko přístupné skalnaté svahy, kam by technika nevjela.

Další výhodou je, že při pastvě dochází i k drobnému narušování půdy kopýtky a k vynechávání trsů některých rostlin – to vše vytváří přirozené podmínky pro klíčení semen a život hmyzu, což mechanická údržba nedokáže tak dobře napodobit.

I ručním sečením se trávníky rozvolňují hůře. Samozřejmě, pasení není všespásné – i my doplňujeme pastvu třeba výřezem křovin, ale kozy využíváme na potlačování dřevin přednostně.

Celkově ale platí, že kombinace pastvy a tradičních metod péče o krajinu vede k nejlepším výsledkům při ochraně těchto míst.

Po jak dlouhé době je patrný přínos pastvy pro biodiverzitu?

To se liší podle konkrétní lokality, ale prvních pozitivních změn si obvykle všimneme už během jediné sezóny či dvou.

Například hned následující jaro po zavedení pastvy často rozkvete více nízkých bylin, které předtím v přerostlé trávě neměly šanci vykvést. Hmyz na takové změny reaguje poměrně rychle – s větší nabídkou

květů a otevřeného terénu obvykle přibydou motýli, včely a další druhy.

U některých specializovaných a vzácných druhů ale může trvat déle, než se vrátí nebo rozmnoží. Typicky potřebujeme několik let kontinuální péče, aby se na lokalitu vrátili například motýli, kteří tam v minulosti vymizeli.

Vše samozřejmě záleží i na stavu okolní krajiny – aby se druhy vůbec měly odkud vracet. Což už se bohužel mnohdy odkud vracet nemají, řada druhů zcela vyhynula nejen v našem státě, ale dokonce i regionu celé střední Evropy.

Důležité je, že biodiverzita pak zůstává vysoká jen tehdy, pokud v péči razantně nepolevíme – jakmile bychom pastvu zase vynechali, konkurenční trávy a náletové dřeviny by cenné, ale i ty běžné rostliny a živočichy brzy potlačily.

Jakým konkrétním druhům pastva v Praze prospívá?

Ochranářská pastva pomáhá celé řadě druhů, zejména těm vázaným na suché trávníky. U nás můžeme z motýlů jmenovat například kriticky ohroženého okáče metlicového – jednoho z těch větších motýlů, který potřebuje nejen vhodně spásané stepi, ale dokonce i dostatečně prosluněné a nejlépe pasené lesy nebo alespoň lesní lemy.

Mnozí si pod přírodou představí hustý les. Ve skutečnosti ale většina druhů potřebuje otevřené a prosluněné louky a stráně – jako třeba zde v Prokopském údolí.
Foto: Pražská pastvina

Pastva také svědčí různým modráskům, jejichž housenky potřebují třeba mateřídoušku nebo štírovník. Spolu se specializovanou podporou motýlů pomáháme i dalšímu hmyzu, jako jsou např. jedni z nejefektivnějších opylovačů – pestřenky nebo samotářské včely, které v spasených stepích nacházejí vhodná hnízdiště (obnažená půda) i dostatek nektaru.

Na stepních stráních, kde dlouhodobě paseme, vykvétají ve větších počtech koniklece. Také čičorka pestrá a další bobovité byliny mají v spásaném porostu lepší podmínky a nejsou vytlačovány vysokou trávou. Celkově tedy tradiční pasení vytváří prostředí, v němž se daří celé škále

Pastva nahrazuje roli divokých kopytníků i tradiční šetrnou práci lidí v krajině. Mozaikovitý přístup udržuje pestrost – příliš časté spásání malé plochy ale může škodit podobně jako časté sečení „na krátko“.
Foto: Pražská pastvina

specializovaných druhů rostlin (od nízkých bylinek po kvetoucí keříky) a živočichů (od motýlů a včel až po ještěrky nebo ptáky vázané na nelesní krajinu).

Liší se pastva ve velkoměstě od pasení na venkově? Má pastva v Praze svá specifika?

Do značné míry je princip stejný – kozy a ovce samozřejmě nerozlišují, jestli jsou na venkově, nebo „v Praze“. V městském prostředí ale přece jen vnímáme několik specialit.

Jednou z nich je mnohem častější kontakt s veřejností. My paseme spíše na odhlehlejších místech, což naštěstí vyvolává problémy velmi zřídka. Zároveň se k nám dá snadno dostat hromadnou dopravou. To je pro nás tedy spíše výhoda, protože máme šanci lidem ukázat naši práci a přiblížit jim přírodu ve městě. Například za poslední rok se do našich aktivit zapojily stovky dobrovolníků, což by někde na odlehlé venkovské pastvině šlo asi jen těžko.

A pak samotné prostředí, ve kterém se pohybujeme – strmé skalní stepi, suché louky, lesostepi, lomy. Máme poměrně velmi dobrou dostupnost na všechna místa – na lokality se dá dojet většinou běžným autem.

Celkově městská pastva funguje dobře, jen klade větší důraz na komunikaci s veřejností a pečlivou organizaci, abychom předešli problémům (například útěkům zvířat nebo střetům s provozem).

Jak je pastva v hlavním městě přijímána veřejností? Převládají pozitivní reakce, nebo se setkáváte i s problémy?

Zkušenost máme veskrze pozitivní. Zdá se, že lidé v Praze jsou rádi, když vidí v městské zeleni místo sekaček stádo ovcí a koz – působí to na ně příjemně a „venkovsky“.

Dokonce se našli i nadšenci, kteří si u nás symbolicky adoptovali ovci či kozu (finančně

přispívají na její chov). Velký ohlas mívají naše komentované procházky a akce, při nichž se lidé dozvědí, proč a jak paseme.

Celkově převažuje nadšení – veřejnost vnímá, že děláme něco užitečného pro přírodu, a často nám fandí. Ostatně svědčí o tom i zájem dobrovolníků: do našich akcí se loni zapojilo kolem 500 lidí z řad veřejnosti, škol i firem, což je úžasná odezva. Spolupracujeme i s Farmářskou školou, její studenti k nám chodí na praxi.

Samozřejmě, občas řešíme i stinné stránky popularity. Jistotou je, že se vždycky najde někdo, kdo si myslí, že to děláme blbě.

Co je na pasení nejméně romantické – a co naopak nejhezčí?

Nejméně romantické jsou asi ty ryze „fyzické“ a rutinní stránky věci. Ono se to nezdá, ale pasení je i pořádná dřina – třeba když stavíme ohradníky na prudkých skalách. Ročně postavíme a sbalíme kilometry ohradníků a snažíme se také uklízet to, co zvířata vyprodukují, abychom i tímto způsobem odstraňovali z ploch živiny, které podporují zarůstání. Kupříkladu za loňský rok jsme ručně odklidili odhadem dvacet metráků bobků, což už je pořádná dávka „neromantiky“ – byť to ke zvířatům zkrátka patří. Někdo ale říká, že si při ničem jiném tak neodpočine. Taky počasí si nevybírá: musíme venku fungovat za každého vedra, deště i zimy. Občas je to i psychicky náročné – třeba když onemocní nějaké zvíře. Tyhle méně líbivé stránky se snažíme brát s nadhledem.

Kozy nad D0. Tradice, sousedská spolupráce i firemní dobrovolnictví – pastvina jako místo, kde se příroda a komunita potkávají.
Foto: Pražská pastvina

Nejhezčí je pak ten prostý každodenní kontakt s přírodou. Paseme často na nádherných místech s výhledem na skály a údolí, takže už jen ta scenérie se zvířaty v krajině člověka nabíjí. Velkou radost nám dělá pozorování výsledků naší práce: každé jaro je velikou odměnou, kdy máme bezprostřední zpětnou vazbu od přírody, že to, co děláme, funguje. Nakonec i ta dřina člověka těší, protože má jasný smysl a viditelné výsledky – a to je na tom možná to úplně nejlepší.

Rozhovor vedla Zdeňka Vítková.

Lenka Skoupá

Mezi biodiverzitou a degradací – role pastvy v krajině

V posledních desetiletích se do české krajiny vrací fenomén, který po druhé světové válce téměř vymizel – extenzivní pastva. Původní, čistě hospodářskou motivaci dnes nahrazuje pohled ochrany přírody a krajiny. Pastva se stala jedním z nejúčinnějších nástrojů pro udržení biodiverzity. Pastva není jen „sekačka na nožičkách“, je to komplexní proces, který dokáže téměř zázraky. Ale i tady platí, že nesmí chybět komplexní znalosti a vhodný management.

Jedním z největších přínosů pastvy je její schopnost probudit tzv. půdní semennou banku. Mnoho rostlinných druhů dokáže v půdě přežívat ve formě semen celá desetiletí a čekat na vhodnou příležitost. Pokud louka zaroste vysokou trávou a následně na ní zůstane stařina, tato semena nemají šanci vyklíčit.

Pastva může jako účinný nástroj pro udržení biodiverzity sloužit i v Praze.

S nástupem pastvy přicházejí zvířata jako ekosystémoví inženýři. Svým sešlapem vytvářejí drobné plošky s obnaženou půdou. Tyto narušené mikrohabitaty jsou mimořádně důležité, odstraňují konkurenční tlak dominantních trav a umožňují slunečním paprskům prohřát půdu. Tím dostávají semena uložená hluboko v zemi signál, že nastal čas vyklíčit. Díky tomuto mechanickému narušení se na pastviny často vrací druhy, které jsme na lokalitě považovali za zmizelé.

Další výhodou pastvy je její selektivnost. Na rozdíl od mechanické seče, která všechny rostliny na ploše v jednom okamžiku zkrátí na stejnou výšku, působí zvířata (ovce, kozy, skot či divocí koně) selektivně a postupně. Vytvářejí tzv. mozaiku. Podle chuťových preferencí některá místa vypasou „na drn“, jiná vynechají. Tím vznikají úkryty pro živočichy a hmyz.

Problémy s pastvou zvířat nastávají v okamžiku, kdy je vysoká intenzita pastvy nebo

jsou počty zvířat na plochu neúměrné. Exkrementy a moč zvířat vedou k eutrofizaci půdy, nadměrnému hromadění živin, zejména dusíku a fosforu. V přehnojené půdě dochází ke změnám v druhovém složení vegetace. Dochází k nástupu nitrofilních druhů, jako jsou kopřivy, šťovíky, lipnice, jílek nebo psineček.

Druhým kritickým faktorem je nadměrný sešlap. Zatímco mírné narušení půdy je žádoucí, příliš vysoká koncentrace zvířat vede ke zhutnění půdy, které brání přístupu vzduchu. V takové půdě dochází k erozi a k rychlé degradaci vegetace.

Extrémní sešlap v kombinaci s vysokým obsahem dusíku vytváří tzv. „pastvinné ruderály“, porost ovládaný jílkem vytrvalým, jetelem plazivým nebo kopřivou dvoudomou. Mizí většina druhů, včetně jinak odolných bobovitých rostlin. Ty na místech s nedostatkem dusíku profitují ze symbiotických bakterií tím, že využívají jimi produkovaný dusík.

Na lokalitách s intenzivní pastvou je dusíku nadbytek, a tak jim životní prostor seberou rychleji rostoucí trávy. Místo pestrého biotopu nám zůstane druhově chudá plocha.

Další stinnou stránkou současného pastevectví je neviditelná hrozba v podobě reziduí antiparazitik (především ivermektinů).

Pastvu je někdy potřeba přesunout, aby nedošlo k přepasení.

Pokud jsou zvířata vypuštěna na lokalitu krátce po odčervení, jejich trus se stává pro okolní ekosystém toxickým. Přestává fungovat jako zdroj pro koprofágní hmyz, v krajině zůstává jako „mrtvá hmota“, která se nerozkládá a likviduje populace chrobáků i dalších bezobratlých. Dochází k narušení potravního řetězce, to vede k mizení hmyzožravých ptáků, kteří na pastvinách dříve nacházeli bohatě prostřený stůl.

Využití pastvy v ochraně přírody nesmí být dogmatické. Určitým vodítkem by pro nás mohl být stanovený a doporučený limit pro ekologické zemědělství na zatížení pastvin. Ten je stanoven v rámci Evropy na 0,15–0,3 VDJ (velké dobytčí jednotky) na hektar. Pro představu – 1 kráva by neměla být na ploše menší než čtyři hektary. Dalším vhodným nástrojem je kombinovaná pastva (kombinace pastvy a sekání) nebo pastva rotační, kdy se zvířata postupně přesouvají v menších ohradách, zdrží se jen omezenou dobu a intenzita je přesně propočítána na základě aktuálního stavu porostu.

Pastva je dynamický proces. Vyžaduje neustálé pozorování a ochotu člověka zasáhnout – ať už přesunem ohradníku, nebo dočasným přesunem stáda. Jen tak může plnit svou roli jako nástroj pro udržení biodiverzity a nefungovat jako demoliční četa krajiny. Cílem není mít zvířata na všech lokalitách, ale zachovat v krajině život v celé jeho pestrosti.

Foto: Archiv Toulcova dvora

Ing. Lenka Skoupá *je předsedkyně Toulcova dvora.*

Příklad dobré praxe z Toulcova dvora – step na dvoře

Step uprostřed Toulcova dvora vznikla přenesením z lokality Prokopského údolí a dlouho jsme nevěřili tomu, že se nám podaří tento biotop udržet.

Stepní společenstvo na výchozech břidlic vyžaduje specifickou péči a bez zásahu by rychle zarostlo náletovými dřevinami a expanzivními druhy (u nás je to především ovsík vyvýšený). Po pár letech a celé řadě pokusů a omylů a konzultacích s několika botaniky jsme začali uplatňovat management pastvy.

Velmi brzy zjara začíná růst ovsík, zatímco byliny jsou ještě v klidové fázi. A tehdy přichází pastevní četa.

Nejprve nasazujeme kozy, ty jsou nepostradatelné. Na rozdíl od ovcí se s chutí pouštějí do ožírání křovin (včetně pichlavých šípkových růží) a udržují step otevřenou.

Teprve po kozách na step přicházejí ovce. To jsou spásači a během jednoho až dvou

dnů je ovsík vypasen až ke kořenům. My následně vyhrabeme a uklidíme bobky a step ožívá dvouděložnými bylinami. Ty získají potřebný náskok pro růst a s postupně dorůstajícím ovsíkem si už poradí.

Díky tomuto tlaku zde mohou prosperovat druhy jako hlaváč žlutavý, čistec přímý nebo máčka ladní a řada druhů suchomilného hmyzu, které pro svůj životní cyklus potřebují obnaženou půdu prohřátou sluncem.

Na podzim step ještě jednou necháme přepást, případně mozaikově posekáme a biomasu odvezeme.

Ing. Lenka Skoupá
Foto: Archiv Toulcova dvora

Zdeňka Vítková

Už rok v novém areálu

Od loňského roku funguje Záchranná stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy v novém moderním zázemí. Pacienty začala stanice přijímat na staronové adrese v Jinonicích od poloviny dubna 2025.

V nově vybudovaném areálu má záchranná stanice k dispozici veterinární ošetřovnu, operační sál, jednotku intenzivní péče, přípravnu krmiv, léčebné výběhy i specializované rehabilitační zařízení. Areál tak odpovídá všem evropským standardům a umožňuje ještě lepší péči o živočichy než doposud.

Samostatné léčebné zařízení mají v novém areálu vodní a krkavcovití ptáci. K dispozici jsou tu také voliéry pro šelmy nebo odchovna veverek. Jsou tu i rehabilitační výběhy pro kopytníky nebo rozletová voliéra pro ptáky a výběh pro vodní savce. Nové vybavení má usnadňovat nejen léčbu zvířat, ale právě i jejich rehabilitaci, která v ideálním případě povede k úspěšnému návratu zvířat zpět do volné přírody.

V nových prostorách mohou v případě potřeby pracovníci ošetřit až 10 000 zvířat nejrůznějších druhů.

Pražská záchranná stanice je nejvytíženější ze všech záchranných stanic v Česku. V loňském roce přijala 7 684 zvířat, uvedla pro ČTK Petra Fišerová, mluvčí Lesů hlavního města Prahy, které stanici provozují. V roce 2024, ještě v provizorních podmínkách, přijala 6 790 živočichů.

Zvířata se do stanice dostávají nejčastěji kvůli zranění. Příčinou je náraz do překážky (nebezpečné jsou pro zvířata zejména prosklené plochy), pokousání nebo střet s dopravními prostředky. Dalším častým důvodem péče je to, že se jedná o nesamostatné mládě nebo je zvíře vysílené.

Loni stanice pečovala o 151 různých druhů zvířat. Nejčastěji přijímala podle Petry Fišerové ptáky – tvořili tři čtvrtiny přijatých živočichů. Mezi nejčastěji ošetřované druhy patřili holubi hřivnáči, kachny divoké, hrdličky zahradní, poštolky obecné, kosi, straky, rorýsi a sýkory. Oproti roku 2024 přibylo přijatých ježků a netopýrů.

Dalšími často ošetřovanými zvířaty bývají labutě, vydry, sovy, zajíci a veverky. Pacienty se ale stávají i jeleni, daňci, srnci, mufloni nebo bobři.

Nové prostory stanice počítají i s pořádáním vzdělávacích programů pro školy a akcí pro veřejnost – přednáškami, exkurzemi, praxemi nebo kroužky pro děti. Kromě přednáškové místnosti může být během vzdělávacích akcí využita také zelená střecha stanice.

Záchranná stanice hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy funguje od roku 2012. Celých deset let měla k dispozici jen provizorní zázemí vytvořené ze stavebních buněk. Dlouho plánovaná stavba nového areálu začala v únoru roku 2023. Dokončena byla na jaře 2025.

Během stavby nového zázemí poskytovala záchranná stanice více než dva roky péči v areálu Zahradnictví Ďáblice. Stěhování záchranné stanice zpátky do Jinonic se týkalo také zhruba pěti stovek zvířecích pacientů.

Stanice provozuje pohotovostní telefonní nonstop linku na čísle 773 772 771. Na ní je možné kdykoli ohlásit nález zraněného či jinak handicapovaného zvířete nebo se poradit s odborníky, jak se v konkrétní situaci správně zachovat, zda a jak nejlépe pomoci.

Podpořit stanici lze sponzorským příspěvkem nebo adopcí některého z trvale handicapovaných živočichů, který se vrátit do přírody nemůže. Náhradním domovem těchto zvířat se stávají zookoutky spravované rovněž Lesy hl. m. Prahy.

Největší lesní zookoutek se nachází v Malé Chuchli. Další se nalézají v Hostivařském lesoparku, Kunratickém lese a Kamýku. Zookoutky jsou přístupné veřejnosti.

Foto: Lesy hl. m. Prahy

Ing. Zdeňka Vítková *je redaktorkou Pražské EVVOluce.*

Dobré úmysly, které zabíjejí. Proč cizí zvířata nekrmit

Jako rodič vím, že není větší blaho než pozorovat své dítě, které krmí ovečku. Nebo kozu. Nebo koně.

Od chovatelů ovcí, koz a koní vím, že někdy takové „nevinné“ krmení odsoudí zvíře k dlouhému utrpení a smrti. Takže bez svolení majitele nekrmte žádné zvíře ničím.

Tečka.

Od majitelky asi sedmdesátihlavého stáda ovcí vím, že je připravená na všechno. Že přijde nemoc nebo úraz. Že si někdo nepohlídá psa, který ovce potrhá. Že někdo nějaké ovce ukradne.

Nejčastěji ale o ovce přijde kvůli tomu, že je někdo nakrmil.

Ovce, kozy i koně mají velmi citlivé trávení. Jejich žaludek je přizpůsobený trávě a senu a jakákoli náhlá změna potravy jim může rozhodit mikroflóru. Pečivo, zbytky zeleniny nebo jiné „dobroty“ způsobí nadmutí, koliku a často rychlou smrt.

Nejčastěji se to děje v zimě. Přes plot létají rohlíky, chleba, plesnivé zbytky i celé tašky jídla. A to navzdory cedulím i prosbám.

Dobře míněné přikrmování tak každoročně stojí několik zvířat život – nejen u nás, ale u většiny chovatelů, jejichž stáda jsou přístupná kolemjdoucím.

Podobně je to i s vodními ptáky. Kachny a labutě sice po pečivu neuhynou tak rychle, ale chléb je pro ně nutričně bezcenný. Zasytí je bez živin, může způsobit zdravotní potíže a dlouhodobě vede k podvýživě. Je to ptačí fastfood.

Znamená to zvířata vůbec nekrmit?

Pokud krmit, tak se souhlasem majitele. Nikdy nevíte, co už zvíře dostalo a co mu uškodí.

Pokud chcete pomoci:

- » u hospodářských zvířat se vždy zeptejte chovatele,
- » vodním ptákům nabídněte raději ovesné vločky nebo speciální krmení,
- » nebo pomáhejte jinak – třeba péčí o krmítko, budku či zahradu přátelskou k přírodě.

Mít rád zvířata neznamená je krmit. Znamená to respektovat jejich skutečné potřeby – i když to občas znamená nedat jim vůbec nic.

Martin Mach Ondřej

Marco Stella

Einsteinova včela aneb nepleťme si přírodu s továrnou

Albert Einstein. Známý citát o včelách velmi pravděpodobně není jeho.
Foto: Crisoforo Gaspar Hernandez / Unsplash.
Licence: Public domain

„Kdyby včely zmizely z povrchu Země, člověku by zbývaly jen čtyři roky života.“ Mnoho ze čtenářů si jistě povzdychne nad hloubkou známého citátu Alberta Einsteina. Je zde však několik drobných problémů, na které si dovolím upozornit. Einstein nikdy nic podobného s největší pravděpodobností neřekl a zcela určitě nenapsal. Těžko říct, kde se vzaly ony čtyři roky. A v neposlední řadě, i když lze těžko popřít, že svět bez opylovačů by byl krušným místem, troufám si říct, že kdyby vymizelo jen to, co si pod názvem „včela“ představí většina lidí, tedy včela medonosná (*Apis mellifera*), až zas tak moc se nestane. Krom smutného faktu, že nebude med. Proč?

V české krajině se dnes opylování prodává jako jednoduchý příběh: stačí „zachránit včely“, postavit pár úlů, koupit si květnatou luční směs, a je vyhráno. Jenže tenhle příběh má jednu důležitou poznámku pod čarou – a to právě včelu medonosnou. Ne že by byla sama o sobě zlá. Jen je kvůli svým počtům, méně již kvůli svým dovednostem, strašně dobrá v tom, co dělá. A když je někdo až příliš dobrý (zde spíše příliš početný), dokáže změnit celé okolí.

Opylovači nejsou jedna postava v žlutočerném pruhovaném oblečku, jak včelu medonosnou bůhvíproč zobrazuje popkultura. Jsou to doslova stovky druhů: čmeláci, samotářské včely, pestřenky, motýli, brouci, a dokonce i některé vosy. Každý z nich

Produkční domestikanti.
Foto: Tethys. / Flickr. Licence: CC BY-NC 2.0

pracuje v jiném čase, s jiným „nástrojem“ a na jiných květech. Někteří létají v chladu, jiní v parnu. Někteří zvládnou hluboké květy, jiní obsluhují ploché talíře miříkovitých. Někteří jsou věrní pár rostlinám, jiní jsou oportunisté. Tohle je stabilita. Ne jedna primadona, ale rozmanitý taneční ansámbl, který se dokáže sám přizpůsobit a rychle „zaplácnout“, když se něco pokazí.

A že se toho v české krajině kazí dost.

Když se řekne „úbytek opylovačů“, často si představíme dramatickou apokalypsu. Ve skutečnosti jde často o tichou každodenní dekonstrukci krajiny jako zdroje potravy, bezpečí a životního prostoru, a to platí obzvlášť pro opylovače. Louka se poseká dřív, než stačí vykvést. Příkop se vyseká dohola, protože „má být uklizeno“. Remízek se prosvětlí tak, že přestane fungovat jako úkryt. Pole se slije do jedné plochy, kde je všechno naráz: pár dní žlutého řepkového šílenství – a pak týdny zelené pouště. K tomu sucho, které zkracuje kvetení, a pesticidní koktejl, který opylovače nemusí zabít hned – stačí, když jim pokazí orientaci, imunitu nebo schopnost vychovat další generaci.

A do téhle plíživé, pomalé zkázy přidáváme my lidé ještě jednu podstatnou věc: našeho produkčního domestikanta, včelu medonosnou.

Včela medonosná je toliko hospodářské zvíře. To je důležité říct nahlas, bez emotikonů se srdíčky. Z vlastní vůle ji chováme ve velkých počtech, vozíme ji na pastvu, léčíme ji, množíme ji, šlechtíme ji a ona nám za to „dává“ svůj produkt, stejně jako to děláme třeba s hovězím dobytkem – a zároveň ji přesto mnozí berou jako bukolický symbol života a přírody, resp. její plodnosti a štědrosti. Jenže ani omylem. Úl je vlastně opylovací továrna s desítkami tisíc dělnic. V krajině, kde je květů málo a krátce, taková továrna dělá logicky to, co dělá každá továrna: spotřebuje a zpracuje zdroj rychle a ve velkém.

Výsledek je pak paradoxní jen zdánlivě: čím víc úlů v chudé krajině, tím větší tlak na volně žijící opylovače a tím méně jich tedy je. Ne proto, že by včela byla „špatná“, ale protože je početná a vytrvalá. Umí „přetlačit konkurenci“, umí vybrat nektar dřív, než se k němu dostanou „samotářky“, ne proto,

Monokultura řepky olejky. Pro opylovače je potřeba mít pestřejší krajinu.
Foto: PxHere. Licence: Public domain

že v tom je u konkrétní rostliny lepší, ale prostě proto, že je jí hodně. Navíc přenáší patogeny a parazity, kteří se mohou (nutno dodat, že oběma směry) přesouvat mezi domácími a divokými druhy.

Tady se obvykle ozve námitka: „Ale bez včel nebude úroda!“ Ano. A ne. U některých plodin je včela medonosná důležitá, u jiných ji často zastoupí čmeláci, pestřenky, samotářské včely a jiní – a často dokonce pracují lépe, například protože létají v horším počasí nebo dokážou opylit květy, které včela „odflákne“. A hlavně: opylování není jen služba pro zemědělství. Je to vztah, na kterém stojí pestrá vegetace – a ta zase drží půdu, vodu, mikroklima a život v krajině. Když toto zredukujeme na údernické heslo „Med a řepka!“, čekají nás věru zajímavé časy.

Co s tím, ať již jste profesionální, či amatérský environmentalista a máte chuť při každé další mediální kampani „Zachraňme včely“ a každém dalším úlu na střeše korporátního věžáku jemně bouchnout hlavou o stůl?

Začněme tím nejméně romantickým: krajina potřebuje kontinuální kvetení od března do října. Ne jednorázový ohňostroj. Potřebuje také mozaiku: kus neposečený, kus později sečený, kus vypásaný, kus s křovinou, kus se starým dřevem, kus s hlínou na slunci. Potřebuje živé ploty a meze, které nejsou jen fiktivní čára na mapě, ale zásobárna pylu a úkrytů. Potřebuje „nepořádek“, který je ve skutečnosti infrastrukturní sítí pro hmyz.

Pak jsou tu obce a jejich zvláštní posedlost sterilní zelení. Trávník jako koberec vypadá moderně, ale pro opylovače je to mrtvá poušť. Květnatá louka není „zanedbaná“. Je to veřejná služba srovnatelná s lavičkou nebo lampou – jen místo světla dává potravu a život. A nestojí víc, jen se musí sekat chytře.

A teď ta pointa, kterou neradi říkáme nahlas: obvykle je pro opylovače nejlepší pomoc nepřidávat proboha další včely. V některých chráněných územích nebo květnatých fragmentech může být rozumné úly omezit – ne

jako útok na včelaře, ale jako ochranu volně žijících druhů. Stejně jako nevodíme stádo krav do posledního zbytku orchidejové louky jen proto, že „krávy jsou příroda“. Ne, vážně nejsou. Hospodaření má mít míru. Včela medonosná do krajiny patří, ale ne všude a ne v libovolném množství.

V Česku rozhodně nemáme problém s tím, že bychom měli „málo včel“. Naopak, jsme jedna z nejvíc „zavčelených“ zemí v Evropě: v posledních letech se u nás eviduje zhruba šest set tisíc včelstev a v průměru to vychází asi na osm včelstev na km². To je celostátní průměr – a právě to je důležité: v reálné krajině se úly shlukují tam, kde je přístup k včelí pastvě, takže lokálně mohou vytvořit opylovací „přetlak“. V řepkové krajině, která kvete krátce, úl prostě vymáčkne, co se dá. Přidávat další včelu medonosnou jako univerzální lék je proto kontraproduktivní: místo „záchrany opylovačů“ zvyšujeme konkurenci o květy a přiléváme stres do systému, který už teď leckde stojí na hraně.

Musíme si přestat plést včelu s přírodou. A místo toho začít opravovat to, co jsme jim – všem opylovačům – vzali: pestrou, pro ně žitelnou a obyvatelnou krajinu. Pokud opravíme krajinu tak, aby od března do října nabízela potravu a úkryty, „zachráníme včely“ všechny: čmeláky, samotářky, pestřenky, motýly i všechny další breberky, které sice rádi vidíme, ale nedá se říct, že pro ně dost (ne)děláme. A teprve pak dává smysl řešit, kolik úlů kde krajina unese – ne obráceně.

Květnatá louka je veřejná služba pro hmyz. Stačí ji sekat chytře.
Foto: Martin Mach Ondřej

Evoluční detektivka o předpovězeném opylovači

Jedna z nejhezčích kuriozit ilustrující, jak specifický může být vztah mezi konkrétní rostlinou a „jejím“ hmyzem, je vlastně evoluční detektivka o „předpovězeném“ opylovači. V lednu 1862 se Charlesi Darwinovi dostala do ruky jistá madagaskarská orchidej (*Angraecum sesquipedale*) s nektarovou ostruhou dlouhou klidně desítky centimetrů – a Darwin z toho vyvodil, že tedy musí existovat hmyz s extrémně dlouhým sosákem, jinak by se k nektaru nikdo nedostal a celé by to jaksi nedávalo smysl. Alfred Russel Wallace pak tip zpřesnil na lišaje – a když byl tento lišaj nakonec roku 1903 popsán, dostal příznačné jméno „*Xanthopan morganii praedicta*“ (tedy „předpovězený“) a byl zařazen jako poddruh jinak běžně rozšířeného afrického lišaje. I po tomto triumfu evolučního „proroctví“ trvalo tedy ještě dlouho, než přišlo přímé terénní pozorování celé interakce (orchidej–lišaj). Jako samostatný druh byl dokonce vyčleněn až v roce 2021, krom jiných znaků právě na základě monstrózně prodlouženého sosáku, kterého si za normálních okolností nešlo v muzejních sbírkách všimnout.

Mgr. et Mgr. Marco Stella, Ph.D., *vystudoval antropologii, evoluční a teoretickou biologii. Je zahradník.*

Lenka Hamšíková,
Oldřich Vojtěch
a Aleš Vorel

Bobr v Praze: co nám říká dlouhodobý monitoring

Bobr evropský patří k druhům, jejichž návrat do české krajiny patří k nejviditelnějším změnám posledních desetiletí. V Praze se dnes s jeho přítomností setkáváme na řadě míst, přestože ještě před několika lety byl považován spíše za obyvatele volné krajiny mimo město. Opakovaný terénní monitoring ukazuje, že výskyt bobra na území hlavního města není nahodilý, ale představuje stabilní a dále se rozvíjející osídlení, které může mít lokálně reálný vliv na podobu vodních a pobřežních stanovišť.

Bobří hráz na Únětickém potoce.
Foto: Lenka Hamšíková

Jak se bobr do Prahy rozšířil

První pobytové známky bobra evropského byly na území Prahy zaznamenány v roce 2014 na řece Berounce v oblasti Černošice – Lipence. O rok později bylo potvrzeno první trvalé osídlení. Od té doby dochází k postupnému nárůstu počtu bobřích teritorií, nejprve na hlavních vodních tocích – Vltavě a Berounce – a v posledních letech také na jejich přítocích.

Dlouhodobý monitoring ukazuje, že pražská krajina nabízí překvapivě pestrou síť vhodných stanovišť. Vedle velkých řek jsou zde k dispozici jejich slepá ramena, ale také tůně, rybníky, retenční nádrže na menších tocích na území Prahy. Tyto prvky jsou sice v městském prostředí často rozdělené a ovlivněné lidskou činností, přesto však

Snímek bobra evropského pořízený v hlavním městě Praze. Foto: Aleš Vorel

tvoří funkční síť, která bobrům umožňuje další šíření. Nová teritoria byla v posledních letech potvrzena například na Rokytce, Svépravickém potoce nebo na dalších přítocích Vltavy, což naznačuje, že kapacita hlavních toků je postupně zaplněna a bobři hledají nové vhodné lokality.

Proč je monitoring důležitý

Monitoring bobra evropského ve městě má svá specifika. Bobří teritoria se často nacházejí v těsné blízkosti míst intenzivně využívaných lidmi – u cyklostezek, komunikací, obytné zástavby nebo technických vodních staveb. Terénní mapování proto neslouží pouze k potvrzení výskytu druhu, ale také k včasnému rozpoznání míst, kde může dojít ke střetu mezi bobří aktivitou a využíváním krajiny člověkem.

Základem monitoringu – probíhajícího v zimě – je zaznamenávání pobytových známek, jako jsou okusy dřevin, bobří obydlí, hráze nebo vychozené cestičky k vodě. Zvláštní pozornost je věnována aktivním obydlím, která poskytují nejspolehlivější informaci o dlouhodobém osídlení daného

úseku. Opakované mapování stejných lokalit umožňuje sledovat, zda jsou teritoria stabilní, jak se v čase posouvají a kde vznikají nová osídlení.

Výsledky monitoringu ukazují zřetelný nárůst počtu teritorií: zatímco v zimní sezóně 2018/2019 při prvním monitoringu bylo na území Prahy zaznamenáno 17 teritorií, v sezóně 2025/2026 jich bylo již 30.

Jak bobr žije

Bobr evropský je výrazně teritoriální druh. Na pražských tocích obývá jedna bobří rodina zpravidla úsek vodního toku dlouhý přibližně jeden až jeden a půl kilometru, který aktivně brání. Hranice teritoria jsou vymezovány pachovými značkami, zatímco jeho centrem bývá obydlí – nora ve břehu nebo bobří hrad. Rodinu obvykle tvoří rodičovský pár, mláďata aktuálního roku a mladí jedinci z předchozího vrhu. Pro odhad početnosti populace v Praze vycházíme z dlouhodobých terénních sledování, podle nichž připadá na jednu rodinu průměrně šest jedinců. V zimní sezóně 2025/2026 tak bylo odhadnuto, že na území Prahy žije přibližně 180 bobrů.

Z hlediska potravy bobři v Praze nejčastěji využívají vrby, dále topoly a olše. Většina kácených stromů má menší průměr, což odpovídá energeticky nejvýhodnějšímu způsobu získávání potravy. V některých lokalitách bylo zaznamenáno i využívání bylinné vegetace, což ukazuje na schopnost bobra přizpůsobit se místním podmínkám.

Teritorium na meandrech Rokytky.
Foto: Lenka Hamšíková

Bobr jako přirozený „tvůrce krajiny“

Bobr evropský výrazně ovlivňuje prostředí, ve kterém žije. Stavbou hrází zpomaluje odtok vody, vytváří tůně a rozlivy a přispívá ke vzniku mokřadních stanovišť. Tyto změny jsou v pražských podmínkách dobře patrné například v údolí Únětického potoka nebo v oblasti Čihadel, kde bobří činnost vedla ke vzniku trvale zamokřených ploch.

Taková místa mohou fungovat jako přirozené retenční prostory, které pomáhají

Bobří aktivita v Hloubětíně.
Foto: Lenka Hamšíková

zadržovat vodu v krajině a vyrovnávat průtoky během roku. Zároveň zde vznikají podmínky pro vyšší druhovou rozmanitost – bobrem ovlivněná stanoviště využívají bezobratlí, obojživelníci, ptáci i další savci.

Soužití bobra s městem

Přítomnost bobra v městském prostředí však může přinášet i konflikty, například poškozování nových výsadeb, riziko pádu stromů u frekventovaných cest nebo lokální zaplavování území. Zkušenosti z terénu ukazují, že mnoho těchto problémů souvisí s nedostatečnou prevencí, zejména v místech, kde je výskyt bobra dlouhodobě známý.

V praxi se proti okusu dřevin uplatňují ochranné disperzní nátěry s minerální příměsí a mechanická ochrana kmenů pletivem. Nátěry fungují spíše tam, kde mají bobři v okolí dostatek jiné potravy, a také dle našeho pozorování fungují jen dočasně. Pletivo představuje účinnější ochranu zejména u nových nebo cenných výsadeb. Klíčové je s přítomností bobra počítat již při plánování výsadeb a úprav veřejné zeleně.

Závěrem

Bobr evropský se stal stabilní součástí pražské přírody a jeho další šíření lze očekávat i v následujících letech, zejména na přítocích Vltavy. Dlouhodobý monitoring ukazuje, že klíčem k úspěšnému soužití není potlačování jeho výskytu, ale porozumění jeho chování a včasná prevence konfliktů. Bobr tak v městské krajině nepředstavuje pouze zdroj problémů, ale i příležitost k obnově vodních ekosystémů a k lepšímu pochopení fungování městské krajiny jako živého systému.

Monitoring je realizován s finanční podporou MHMP.

***Mgr. Lenka Hamšíková**, **Ing. Oldřich Vojtěch** a **Ing. Aleš Vorel, Ph.D.**,*
jsou pracovníky České zemědělské univerzity v Praze.

Nikola Dostálková

Kůň Převalského na Dívčích hradech

Koně Převalského v zimní srsti. Návštěvníci je na Dívčích hradech spatří například z tamních vyhlídek. Foto: Nikola Dostálková

Důstojným krokem, po prokřehlé zimní půdě, kráčí hřebec posledního druhu divokého koně na této planetě. Jde nám v ústrety. Záhy horizont vydává i zbytek stáda. Rozpoznávají chovatele, je doba krmení. V šedém zimním ránu svítí především jejich moučně bílé čumáky. Za nimi se rozprostírá zasněžená metropole.

Na pražských Dívčích hradech nyní žije devítičlenné stádo koně Převalského, dosud největší od roku 2021, kdy Zoo Praha do téměř dvacetihektarové ohrady vypustila první klisny. A složení stáda je skutečně unikátní. Všechny čtyři klisny totiž loni přivedly na svět hříbata, navíc ve velmi krátkém časovém rozestupu. Tři hřebečky a jednu klisničku. Mláďata spolu fungovala podobně jako školka, hrála si, dováděla, a společně tak získávala zkušenosti. Přestože již povyrostla, lze stále pozorovat, že ráda drží pospolu.

Na kopci nad pražským Smíchovem se setkávají zoologické i ekologické ochranářské snahy. Jediný druh divokého koně na světě (veřejnosti známí mustangové jsou pouze zdivočelí potomci původně španělských koní) tu jako zástupce velkých býložravců plní důležitou úlohu v obnově stepních společenstev.

Kůň Převalského je pro Zoo Praha zásadním druhem a chová jej na třech místech. Právě na Dívčích hradech s panoramatickým pohledem na hlavní město, v areálu zoologické zahrady v Troji a v chovné a aklimatizační stanici v Dolním Dobřejově. Proměňující se velikost stáda přináší důležité poznatky pro vědecké pozorování. Pro udržitelný management obnovy stepi je totiž klíčové sledovat, jaký počet koní kýžené biodiverzitě napomáhá a jaké množství s sebou již nese příliš intenzivní pastvu s naopak negativními vlivy. Zatím se zdá,

že ani současný počet koní pastvinu nepřetěžuje, projekt je však stále v začátcích a probíhající monitoring zatím neumožňuje vyvozovat závěry.

Dříve byli kopytníci přirozenou součástí krajiny. Následně z ní však pratuři, zubři nebo i divocí koně vymizeli. Situace se navíc zhoršila přesunem domácích plemen z pastvin na farmy, což zapříčinilo další zanikání řady stepních stanovišť. Dnes to jsou právě kopyta koní Převalského, jež během pastvy narušují tamní půdu, a tak se podílí na podpoře biodiverzity. Tato přirozená disturbance zabraňuje nežádoucí sukcesi, a tím napomáhá šíření pestré mozaiky vzácnějších stepních rostlinných druhů – v případě Dívčích hradů společenstva suchomilné a teplomilné flóry.

Svou příležitost tím dostávají i opylovači, zejména motýli a blanokřídlí. Ti zase mohou přilákat hmyzožravé ptačí druhy. Koňský trus pak v neposlední řadě funguje nejen jako přirozené hnojivo, ale i jako zdroj potravy pro řadu druhů koprofágních brouků.

I převaláci podobně jako jiní velcí kopytníci ve volné přírodě vyhynuli. Kdysi hojný druh asijských stepí se v druhé polovině 19. století vyskytoval už jen na území Mongolska. Tehdy pro vědu nově objevený divoký kůň vzbudil senzaci a na přelomu 19. a 20. století začali převaláky chovat v zoologických zahradách a výzkumných ústavech.

Do Zoo Praha přišli koně Převalského ve třicátých letech. Postupně přírodovědci sledovali úbytek těchto lichokopytníků ve volnosti a začali předpokládat jejich vyhynutí. V šedesátých letech minulého století byl pak pozorován poslední z nich. Jejich situace byla navíc kritická i v lidské péči, po druhé světové válce byl pražský chov spolu s mnichovským tím jediným reprodukceschopným. Právě Zoo Praha v roce 1959 uspořádala první mezinárodní sympozium na záchranu koně Převalského a byla jí také svěřena Mezinárodní plemenná kniha koně Převalského.

Nejvýrazněji se ale Zoo Praha do jeho ochrany zapsala roku 2011, kdy začala organizovat transporty koní do zemí jejich předků. Dosud proběhlo už devět transportů do Mongolska, kde se dnes už prohání okolo osmi set koní, z nichž tři čtvrtiny mají v rodokmenu historicky pražského předka. V roce 2024 a 2025 také proběhly první transporty koní do Zlaté stepi ve středním Kazachstánu.

Management krajiny s využitím pastvy velkých kopytníků získává v posledních letech stále větší uplatnění. Navíc je velmi

Klisna koně Převalského Gruhne a její dvoudenní hříbě loni v dubnu na pražských Dívčích hradech.
Foto: Petr Hamerník / Zoo Praha

atraktivní nejen pro místní obyvatele, ale i pro turisty. Své fanoušky si tak nedávno kromě koní Převalského na Dívčích hradech získali i zubři, které Zoo Praha vypustila loni v říjnu do výběhu v Dolních Počernicích. I oni pomohou obnově tamní krajiny.

Mgr. Nikola Dostálková *je pracovnicí Zoo Praha.*

Nikola Dostálková

Zubři v Praze

Ještě nedávno byl dvanáctihektarový pozemek na okraji pražských Dolních Počernic zanedbaným polem. Více než dvacet let volné sukcese proměnilo plochu v místy neprostupné houští a půda poznamenaná intenzivním zemědělstvím neposkytovala mnoho příležitostí pro rozvoj biodiverzity. Přirozenější ráz by teď území měli navrátit největší suchozemští savci Evropy – zubři. Ti v nově vzniklém areálu právě tráví svou první zimu.

Zoo Praha přivezla jednoho býka a tři samice na lokalitu loni na podzim. Jejich vypuštění předcházela léta příprav. Na místě musely vyrůst nejen ohrady pro tyto zástupce skutečné evropské megafauny (hmotnost samce se může blížit až k jedné tuně), ale i vyhlídky pro návštěvníky a zázemí pro chovatelskou práci.

Díky činnosti zubrů by měla místní příroda získat v budoucnu otevřenější a mozaikovitější charakter. Foto: Oliver Le Que / Zoo Praha

Přestože je zubr primárně spásačem, pochutná si i na větvičkách s listy a náletových dřevinách. Zatímco cenné vzrostlé stromy jsou chráněné oplocenkami, na menších už můžeme činnost kopytníků sledovat. Časem by zubři měli místní přírodu postupně otevírat a přirozeně tak podpořit její lesostepní charakter. Zubři byli dlouho považováni za obyvatele hlubokých lesů. Ukázalo se však, že tamnímu životu se museli spíše jako tzv. uprchlický druh přizpůsobit, když byli vytlačeni právě z lesostepí.

V Dolních Počernicích bude sledován i počet zvířat a jejich vliv na prostředí. Stádo se skládá z mladých zvířat, k jeho rozšíření

Dronový záběr ukazuje dvanáctihektarový výběh i s nově vybudovaným chovatelským zázemím. Foto: Oliver Le Que / Zoo Praha

o první telata by však mohlo dojít už letos. Rozšířit by se do budoucna mohl i samotný areál, a to o protilehlý pozemek.

Zubry považovaly evropské národy za symbol přírodní síly. Zároveň byl ale vždy loven: tyto majestátní tvory člověk ve volné přírodě nakonec úplně vyhubil. Posledního zubra v polském Bělověžském pralese zabil pytlák v roce 1919, na Kavkaze uhynul poslední roku 1927. Jejich záchrana začala až po hodině dvanácté. Jednalo se o vůbec první takovou iniciativu na starém kontinentu. Snahy vyústily i k vytvoření první plemenné knihy pro divoký druh zvířete na světě (druhou byla Mezinárodní plemenná kniha koně Převalského).

Skoro vyhubený druh byl obnoven z padesáti zvířat, jejichž původ lze vysledovat k dvanácti zakladatelům, pěti samcům a sedmi samicím. Záchrana zubra evropského byla úspěšná a v roce 1952 byli zubři vypuštěni do Bělověžského pralesa, kde jsou aktuálně největší stáda. Kromě Polska další reintrodukovaná populace obývá například i území Ázerbájdžánu. Letos v únoru jejich počty na úpatí kavkazských hor, v Národním parku Shahdag, posílilo dokonce osmnáct zvířat. Dvě samice přišly ze Zoo Praha, během čekání na transport v Německu se navíc jedné z krav narodilo tele.

Dnes zubr žije v deseti evropských státech a jeho populace v přírodě čítá přes 5 000 jedinců. Dalších několik tisíc jich pak žije v lidské péči.

Díky nárůstu svých počtů už nejsou zubři pouze předmětem ochrany, ale je možné jejich zapojení i do managementu krajiny. Prostor v Dolních Počernicích se díky nim dočká mozaikovitého charakteru a bude tak svou pestrostí vhodný pro druhy, které vyžadují nezastíněná stanoviště a nepřežijí v lesní nebo intenzivně obdělávané zemědělské krajině. Vlivem intenzivního spásání by měl také stoupnout podíl tzv. nektarodárných květin, klíčových pro výskyt motýlů.

Trus by měl podle odborníků podpořit i výskyt koprofágního hmyzu a sezónní tůň

Stádo vede tříletý chovný samec Oskar, původem ze Zoo Helsinky. Zbytek stáda tvoří samice Grebelle, Onelina a Omega.
Foto: Petr Hamerník / Zoo Praha

zase přilákat bezobratlé i obratlovce vázané na vodu. Na projektu spolupracuje Zoo Praha s městskou částí Dolní Počernice, s Magistrátem hl. m. Prahy, který pozemky pro chov zubrů poskytl, a Akademií věd ČR. Právě díky ní bude vývoj biotopu pravidelně monitorován.

Přestože hlavním cílem je ozdravení přírodní plochy a rozšíření chovu druhu, který málem vyhynul, areál se zatraktivnil nejen pro místní – podobně jako výběh koní Převalského na Dívčích hradech. Návštěvníci mohou velikány evropské přírody sledovat hned ze dvou vyhlídek.

Nejatraktivnější čas je dopoledne v době krmení, kdy lidé s trochou štěstí zahlédnou i veterinární trénink. Zatímco býk původem z Finska byl už na cvičení pomocí targetu zvyklý, pro samice byla aktivita nová. Principem je naučit zvíře dotýkat se např. čenichem konkrétního předmětu – za pomoci pozitivní motivace. Target pak funguje jako prodloužená ruka chovatele. Zvířata díky němu dokáží chodit kolem hrazení a v budoucnu se třeba snadněji nechají ošetřit veterinářem. Revitalizované území zároveň využijí i školy pro výuku biologie nebo ekologie. Žáci tu mohou na vlastní oči sledovat proměnu přírody velkými kopytníky.

Zubří stádo má Zoo Praha i ve svém areálu a jejich chovem se zabývá téměř od svého založení. První býk přišel do zahrady už v roce 1932, jednalo se však o kříženec evropského zubra a amerického bizona. Čistokrevné zubry pak pražská zoo chová od roku 1948, první mládě se tu narodilo v roce 1957, přičemž dodnes jich přišlo na svět více než sto.

Mgr. Nikola Dostálková *je pracovnicí Zoo Praha.*

Jan Moravec

Butovické hradiště

V Praze je dnes pastvu možno vidět na mnoha místech. Jak tu hospodářskou (převážně koně), tak ochranářskou (kozy, ovce, krávy). Zatímco krávy pomáhají s údržbou spíše vlhkých, nivních lokalit, ovce a kozy se starají především o pražské stepi. Jedna z nich je i na Butovickém hradišti nad Prokopským údolím.

Mohutný masiv Butovického hradiště tvoří přirozené centrum celého přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí. Vypíná se do výše až 75 metrů nad soutokem Prokopského a Dalejského potoka. Téměř rovná náhorní plošina široká kolem 140 metrů a dlouhá téměř půl kilometru je na severu, západě i jihu ohraničena prudkými srázy, spadajícími do Prokopského údolí.

Nejstrmější je tzv. amfiteátr na jižní straně, nad soutokem obou potoků. Na jihozápadní straně vystupuje ze svahu několik výrazných skalních věží, částečně využívaných i horolezci. Nachází se zde také opuštěný lom. O něco mírnější severní svah je dnes zalesněn.

Výhled z Butovického hradiště do údolí, kde se potkávají Prokopský a Dalejský potok.

Hradiště se ostrohu neříká jen tak pro nic za nic. Dodnes tu pozorné oko spatří pozůstatky několika valů. Nejvýraznější je ten, který přetíná celou ostrožnu takřka přesně nad soutokem Dalejského a Prokopského potoka. Má podobu až dva metry vysokého terénního schodu zarostlého křovinami.

Zhruba 240 metrů východněji přetíná ostroh druhý, méně znatelný val. Poměrně

výrazný je pouze na severní straně, jinak má podobu nevysoké meze. Přímo po něm vedou zbytky oplocení bývalého sadu, souběžně s ním dnes žlutě značená turistická stezka.

Náhorní planina hradiště při pohledu od jihu.

Náznak valu lze rozeznat i podél severní strany ostrožny, zejména v její západní části. Jestli jsou antropogenního původu i ostré hrany svahu, které lze místy spatřit na západním a jižním okraji, lze bez archeologického průzkumu jen stěží říct.

Opevnění vymezuje plochu téměř osmi hektarů. Toto rozlehlé opevnění vybudovali a obývali Slované v době hradištní, od 8. do počátku 10. století. Zjevně bylo jedním z center tehdejšího osídlení na území

Jedna z jeskyní v úbočí Butovického hradiště.

dnešní Prahy, ale příliš se o něm dosud neví. Podrobný archeologický průzkum zde nikdy neproběhl. Co je však zajímavé, že v destrukcích hradeb se nenachází místní vápenec, ale opuka, dovážená pravděpodobně z dva kilometry vzdálené Vidoule.

Slované nebyli první, kdo strategickou výšinu osídlil. Významné, nejspíše taktéž opevněné sídliště zde bylo již na sklonku doby kamenné, v době tzv. řivnáčské kultury. Nějaké blíže nespecifikované osíd-

Plocha s výchozy vápence a kvetoucí šalvějí.

lení – asi ne příliš rozsáhlé, jak lze soudit z dosavadních sporých nálezů – zde bylo také v mezičase, tedy v době bronzové a ve starší době železné, ale i před řivnáčským sídlištěm, v mladší době kamenné. Nejstarší stopy osídlení zde lze datovat do

doby před 7,5 tisíci lety. Již tehdy šlo o zemědělské kultury, o lidi, kteří obdělávali pole a chovali dobytek.

Skalnaté stráně na jižní straně Butovického hradiště jsou krásné nehledě na roční období.

Již tak dlouho, byť pravděpodobně ne zcela kontinuálně, je zdejší krajina pod vlivem zemědělství. Zemědělské využití v těchto dávných dobách znamenalo malá políčka na náhorní planině a pastvu dobytka na hůře přístupných svazích.

Pole jsou konec konců na náhorní plošině místy dodnes; ještě v 90. letech minulého století bylo pole i přímo na akropoli hradiště. Zato pastva během 20. století postupně

ustala. Svahy byly částečně zalesněny (místy naprosto nevhodným nepůvodním akátem), částečně opuštěny.

Zdejší skalní stepi jsou druhově nesmírně bohaté. Najdeme tu typické rostliny, jako koniklec luční, oba druhy bělozářek či kavyly, řadu druhů motýlů (z těch vzácnějších uveďme alespoň soumračníka proskurníkového, soumračníka žlutoskvrnného, modráska hnědoskvrnného, modráska rozchodníkového či ikonu pražských skalních stepí, kriticky ohroženého mod-

ráska východního), měkkýše lačníka stepního, hned osm druhů sarančí či některé vzácné stepní druhy pavouků, jako sklípkánka pontického nebo nápadně červenočerně zbarveného stepníka rudého.

Toto bohatství se zde napříč staletími a tisíciletími zachovalo právě díky pastvě. Již před koncem minulého století se proto

začalo částečně likvidovat nevhodné zalesnění skalnatých svahů a roku 2000 se sem opět vrátily ovce a kozy.

Mimochodem, přestože už více jak čtvrt století je akropole hradiště zatravněna a porostu nenastává až na hraně svahu, ale na bývalém okraji pole.

Zatímco pastva travinobylinný porost vždy o živiny ochuzovala, pole byla hnojená (kdysi hnojem, později i chemickými hnojivy). Proto jsou i dnes mnohem úživnější, s větším množstvím trávy a menším podílem kvetoucích bylin. Bude trvat ještě dlouho, než se toto srovná.

Chcete-li se na Butovické hradiště podívat, vydejte se po žluté turistické značce od metra Jinonice či z Barrandova od tramvajové zastávky Geologická.

Koniklec luční.

Modrásek rozchodníkový.

Bělozářka větevnatá.

sena stejně jako přilehlé svahy, rozdíl v porostu je v době vegetační sezóny dodnes patrný. Důkazem, že to není způsobeno jen rozdílnou polohou, je skutečnost, že změna

Ing. Jan Moravec *je pracovník Českého svazu ochránců přírody.*

Veletrh organizací realizujících EVVO

Ve dnech 29.–30. 5. 2026 se bude konat Veletrh organizací realizujících EVVO.

Ke konci května pořádá hlavní město Praha veletrh organizací, které na území Prahy realizují environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu. Akce je určena pro širokou veřejnost.

Zájemci se na místě dozvědí, co je ekologická výchova, u kterých organizací je možné si ekovýchovný program objednat, jaké programy ekocentra a spolky v Praze nabízejí, jaké realizují projekty a mnoho dalších praktických informací.

Součástí každého stanoviště budou různé aktivity, kvízy a hry. Po absolvování určitého počtu programů, které pro Vás na stáncích budou připraveny, na Vás čekají krásné odměny.

Po celou dobu konání bude na místě moderátor, který příchozím zprostředkuje mnoho zajímavých informací a provede návštěvníky programem obou dnů.

Akce proběhne v prostorách OC Westfield Chodov na Praze 4, a to vždy od 9 do 18 hodin.

Bližší informace budou k dispozici na stránkách akce: veletrh.evvo.info nebo na FB stránce: facebook.com/profile.php?id=61575998961534.

Vendula Audolenská

Reuse dílny

Rada hl. m. Prahy schválila podporu financování veřejných opravárenských dílen. Součástí je i podpora projektu Reuse na školách, který vzdělává veřejnost ve věci malých renovačních řemeslných prací. Cílem je omezit vyhazování věcí, které by po drobných opravách mohly sloužit dál.

Workshopy se budou konat i na Akademii řemesel Praha – Střední škole technické.

V rámci programu celoživotního vzdělávání a cirkulární ekonomiky nabízíme zájemcům různého věku, vzdělání a odbornosti jednorázové sobotní workshopy, ve kterých vám odborně pomůžeme měnit staré věci na nové, otevřeme dveře vaší kreativitě a fantazii a společně budeme eliminovat vznik nadbytečného odpadu.

Čtyři workshopy

1/ Workshop zaměřený na opravu a renovaci drobného starého nábytku (menší kusy celodřevěného nábytku – například židle, noční stolky, stoličky, konferenční stolky, poličky apod.).
Termíny: 28. 3., 25. 4., 30. 5. a 20. 6. 2026

2/ Workshop na úpravy a upcyklaci starého textilu, tedy přeměnu nepotřebného oblečení a látek na nové, hodnotnější produkty (šití tašek, povlaků, batohů, ozdobných prvků a drobných dárků apod.).
Termíny: 28. 3., 25. 4., 30. 5. a 20. 6. 2026

3/ Workshop opravárenství drobných kovových věcí svařováním, letováním a pájením včetně využití možnosti strojního obrábění (ze starého bicyklu vytvoříte netradiční zahradní dekoraci; opravíte si s námi hrnec nebo konev či sud, co teče, nebo ulomené ucho; zhotovíte si gril nebo ohniště z bubnu pračky či vhodné kovové věci; svaříte si stojan, poličku nebo věšák ze starých trubek; s mírnou dávkou inspirace a kreativity si vytvoříte zahradní dekorace ze starých klíčů, řetězů a dalšího kovového odpadu; případně si svaříte ulomenou kovovou nohu u stolku či vyrobíte na soustruhu porouchaný díl pro opětovnou funkčnost věci).
Termíny: 28. 3., 25. 4., 30. 5. a 20. 6. 2026

4/ Workshop zaměřený na čalounictví – kurz je zaměřený na opravy a renovace čalouněného sedacího nábytku, starožitného nábytku a židlí včetně čalounických technik, jak si opravit poškozenou (prošoupanou) část potahové látky či vyrobit nové polštáře

na sedačkách. Nabídneme i techniky restaurování menších kusů nábytku s čalouněním.
Termíny: 14. 3., 18. 4., 16. 5., 13. 6. 2026

Workshopy jsou vždy v sobotu v čase od 8 do 16 hodin. Cena jednoho workshopu je 700 Kč/os.

Parkování je možné přímo u dílen školy. Účast je podmíněna přihlášením, detaily a přihláška viz web zelenypruh.cz či 731 652 991, 605 388 098, jpleskova@zelenypruh.cz.

Foto: Zelený pruh

Vzdělávací projekt, výstava a soutěž pro žáky ZŠ a SŠ

Hlavní město Praha vstoupilo v roce 2024 do Asociace společenské odpovědnosti a zaměřilo svou pozornost na téma Cílů udržitelného rozvoje, které jsou součástí

tzv. Agendy 2030, globálního plánu OSN přijatého v roce 2015, jehož cílem je dosáhnout udržitelného rozvoje do roku 2030.

Naše oddělení EVVO zareagovalo na tuto skutečnost řadou vzdělávacích a osvětových aktivit jak pro veřejnost (např. informační leták „Jak žít udržitelně v hlavním městě“), tak pro školy a vzdělávací instituce (např. Metodika implementace Cílů udržitelného rozvoje pro pražské subjekty realizující EVVO, GRV a VUR).

Výstupy z těchto aktivit jsou k dispozici na pražském portálu životního prostředí: praha.eu/web/portalzp/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs.

Klíčovou aktivitou je projekt pro II. stupeň základních škol a 1.–4. ročník středních škol Udržitelná Praha do škol: Všímej si, zapoj se, změň! youngcaritas.cz/udrzitelna-praha-do-skol/.

Žáci a žákyně se v projektu seznámí prostřednictvím krátkých videí a úvodní deskové hry s využitím mapy Prahy se 17 Cíli udržitelného rozvoje a s příklady dobré praxe z pražského prostředí. Poté si vyberou cíl, který je jako třídu nejvíce zajímá, a tomu se věnují podrobněji. Vyberou si buď průzkumný projekt (zjišťování potřeb, sběr dat), nebo akční projekt (praktická změna v okolí školy). Výsledky pak sdílejí, hodnotí a plánují, jak navázat v dalších předmětech nebo aktivitách.

Program je zcela zdarma pro všechny školy v Praze v počtu 80 realizací a běží od letošního února do konce srpna příštího roku. Učitelé získají metodické materiály, podporu lektorek a lektorů a napojení na komunitu škol, které Prahu mění k lepšímu.

Druhou aktivitou, kterou jsme připravili pro základní školy, jež disponují dotykovými panely Amos vision, je Výstava a soutěžní výzva Udržitelný svět do škol: youngcaritas.cz/soutezni-vyzva-udrzitelny-svet-do-skol/. Žáci naleznou na dotykových

obrazovkách ikonku SDGs, pod kterou se skrývá webová stránka s výstavou o 17 Cílech udržitelného rozvoje: praha.eu/web/portalzp/w/sdgs-vystava-zs. Pod ikonkou každého cíle je umístěn krátký videospot, který zpracovala obecně prospěšná společnost ADRA, a také umístěn plakát, na kterém se žáci dozví, jaký problém daný problém řeší, jaké jsou příklady dobré praxe ze zahraničí, České republiky i Prahy, jak problém souvisí s jejich životem a jak se mohou zapojit prostřednictvím

výzkumné či akční výzvy do soutěže. Nejlepší týmy získají finanční podporu až 10 000 Kč na další rozvoj svého projektu – a spolu s ní i zkušenost, že díky svému nápadu dokázaly změnit něco ve škole, ve své čtvrti i v Praze.

Soutěžní videa lze posílat do konce dubna, výsledky budou vyhlášeny a ceny předány do konce tohoto školního roku.

Oba projekty hlavní město Praha realizuje ve spolupráci s Charitou ČR v rámci programu Young Charitas.

Alice Končinská

V Praze za přírodou a NE! v přírodě

portalzp.praha.eu/zaprirodou,
portalzp.praha.eu/NEvprirode,
portalzp.praha.eu/infomaterialy

Informace jsou veřejnosti k dispozici jak v podobě tištěných informačních materiálů a publikací, tak i na internetových stránkách města. Pro jarní a letní sezonu se připravují nové i aktualizované informační materiály, některé také v cizojazyčné podobě.

Distribuční místa:

» Informační centrum MHMP, Mariánské nám. 2, Praha 1;
» Vstupní hala MHMP (naproti recepci) a prostory OCP MHMP (4. patro), Jungmannova 29;
» Turistické informační centrum PCT, Rytířská 12, Praha 1;
» Vybraná infocentra městských částí v Praze.

Poskytování informací o životním prostředí v Praze

- portalzp.praha.eu
- portalzp.praha.eu/rocenkyzp
- portalzp.praha.eu/rychleinformace
- app.iprpraha.cz/apl/app/atlas-zp/
- portalzp.praha.eu/infomaterialy
- portalprazana.cz
- odpady.mojepraha.eu

Aktuálně probíhá v řadě ročenek „Praha životní prostředí“ prezentace a distribuce dílčích výstupů kompletu 2023 a příprava kompletu 2024. Zejména školám, NNO a informačním centrům jsou určeny **tematické mapy** (Nakládání s odpady, Ochrana přírody a krajiny, Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v Praze).

Vydání nových verzí map 2026 je plánováno na duben 2026 a bude možné si je vyžádat v tištěné podobě (formát A1) nebo si je stáhnout v podobě elektronické (včetně podrobnější A0 verze).

V rámci série výstupů „Rychlé informace o ŽP v Praze“ se připravuje vydání 2026. V rámci Portálu ŽP doporučujeme mj. aplikace *Aktuální kvalita ovzduší v Praze*, *Nabídka ekologických výukových programů*, *Kalendář akcí v ŽP a EVVO*, *Produkce komunálních odpadů v Praze*, **novější dynamickou mapu EVVO v Praze** publikovanou **v rámci Atlasu ŽP (v přípravě je nová dynamická mapa k tématu V Praze za přírodou)** a dále množství informačních a jiných materiálů v elektronické verzi pro veřejnost, a zejména školy a rodiče s dětmi na adrese portalzp.praha.eu/infomaterialy, také v cizojazyčné podobě.

Najdete zde též **průběžně doplňovanou sadu online přednášek k problematice EVVO** se zaměřením na učitele EVVO a studenty pedagogických oborů, vytvořenou také za podpory hl. m. Prahy (evvoprednasky.cz).

Doporučujeme i webové aplikace **Portál Pražana** (portalprazana.cz) a **Moje Praha – Odpady** (odpady.mojepraha.eu).

AGENTURA KONIKLEC

Klimatická odolnost začíná u vás doma

V listopadu 2025 jsme ukončili projekt „OSA klimatické odolnosti“, který dva roky pomáhal jednotlivcům, rodinám a malým společenstvím najít cesty, jak zvýšit odolnost svých domovů vůči změně klimatu. Projekt byl podpořen ze Státního fondu životního prostředí ČR z Národního plánu obnovy. Spolupracovali jsme s různými typy objektů – v panelákových bytech v Praze-Modřanech, na panelovém sídlišti v Praze-Kobylisích, v panelovém domě v Jablonci nad Nisou, v historickém řadovém domě v Českých Budějovicích a ve veřejné budově základní školy v Buštěhradu. Každý typ objektu přinesl specifické zkušenosti.

Jak jsme pracovali

Projekt stál na principu občanské vědy – společně s obyvateli jsme měřili a pozorovali. Ve třech referenčních domech jsme nainstalovali meteostanice a čidla měřící vnější i vnitřní teplotu, vlhkost, srážky, sluneční záření i teplotu fasády. Data jsme zpracovali do online dashboardů, kde každý

mohl sledovat, jak se jeho dům chová během veder i v zimním období.

Pět různých objektů

V Modřanech jsme spolupracovali s mladými manželi, kteří si byt v posledním patře paneláku zrekonstruovali ještě před nastěhováním – s cílem, aby se jim v něm dobře žilo i v největších vedrech. Spojili klimatizaci, rekuperaci a venkovní rolety do funkčního celku. Výsledek je stabilní teplota, čerstvý vzduch a minimum kompromisů.

Řadový dům ve staré čtvrti v Českých Budějovicích dostal novou podobu – s ohledem na sousedství, energii i budoucnost. Majitelé věnovali hodně úsilí plánování a rekonstruovali dům promyšleně. Znovu využili materiály, které by jinak skončily na

smetišti, a doplnili rekuperaci i fotovoltaiku. Nešlo o luxus, ale o zodpovědné a přátelské bydlení, které drží komunitu pohromadě.

Základní škola v Buštěhradu má dvě části – starší, kde je i v létě příjemně, a novější, kde se bez technologií nedá vydržet. Rekuperace pomáhá jen částečně, do nejteplejších tříd musela přibýt i klimatizace. Ředitel hledá cesty, jak zvýšit komfort bez zbytečné spotřeby energie.

Aktivní společenství vlastníků proměnilo panelový dům u Mšenské přehrady v Jablonci nad Nisou v promyšleně zrekonstruovaný a esteticky sjednocený celek. Klíčem byla otevřená komunikace, ochota hledat shodu a nabídnout lidem různé možnosti. Nové balkony, žaluzie, zateplení i úprava okolí dnes tvoří harmonický celek.

Sídliště Hrubého v Kobylisích představovalo případ spolupráce SVJ a Prahy 8. Zpracovali jsme studii využití srážkových vod ze střechy domu pro závlahu okolní zeleně. Bytový dům s plochou střechou téměř 1 300 m^2 může ročně zachytit přes 570 kubíků dešťové vody. Pokud se v budoucnu začne u bytových domů platit za odvádění srážkových vod, přineslo by to úsporu přes 35 tisíc korun ročně. Současně by se výrazně zlepšilo mikroklima sídliště díky většímu odpařování vody z vegetace.

Nástroje a setkávání

Vytvořili jsme řadu veřejně dostupných nástrojů: interaktivní modely adaptace domů, kalkulačky tepelné stability, návody na zachytávání vody nebo zvyšování odrazivosti střech. Z každé lokality jsme zpracovali případovou studii, která zobecňuje zkušenosti tak, aby byly přenositelné na další místa.

Setkávali jsme se s vlastníky, společenstvími vlastníků, zástupci Prahy a techniky. Pracujeme s principem „Opatření k systémové adaptaci“ – začíná u truhlíku za oknem, pokračuje úpravami bytu a domu, vede přes spolupráci se sousedy až ke společným projektům s městem.

Zkušenosti v podcastu

Pro šíření zkušeností vznikl ve spolupráci s Podcastem 2050 seriál Klima na doma. Podcast novinářsky zpracovala Táňa Zabloudilová a zavádí posluchače do konkrétních míst. Posluchači slyší přímo od lidí jejich zkušenosti – co fungovalo, co ne, kolik to stálo, jak rozhodovali o technologiích, jak jednali s úřady.

O projektu jsme pravidelně informovali na sociálních sítích a oslovili celostátní média včetně Českého rozhlasu. Všechny výstupy – případové studie, data, návody i podcast – jsou volně dostupné na klimanadoma.cz.

Zkušenosti z obou pražských lokalit (Modřany a Kobylisy) i z dalších měst jsou plně přenositelné a aplikovatelné na všechny pražské čtvrti a typy objektů – od bytů v panelácích přes historické domy až po veřejné budovy.

David Kunssberger

Světový den žab s živými pralesničkami

Na 20. března připadá Světový den žab. Jejich přítomnost nám napovídá, jak zdravá je naše krajina. Důležitost ochrany žab má připomenout i Týden žab, který proběhne od 16. do 20. března 2026 U studánky poznání na Letné. K vidění a pozorování tu budou i jedovaté barevné žáby pralesničky barvířské. Zážitkový edukativní program bude díky podpoře Nadačního fondu rodiny Malých pro školy i veřejnost zdarma. Zájemci si mohou místa rezervovat již nyní na ustudankypoznani.cz.

Týden žab

Na světě je celkem 7 500 druhů žab, v České republice žije 13 z nich a téměř všechny druhy jsou u nás ohroženy. Zážitkový vzdělávací program v rámci Týdne žab seznámí zájemce s obojživelníky jako s významnou skupinou živočichů vázanou na vodní prostředí. Návštěvníci akce se dozvědí více o stavbě těla, vývoji, způsobu života žab a vybraných druzích našich obojživelníků prostřednictvím interaktivní prezentace, diskuse a přímého pozorování živých jedovatých žab pralesniček. Těm se v Jižní Americe přezdívá šípové žáby, neboť domorodí lovci potírali jejich jedem hroty svých šípů.

Dopolední program ve Studánce může od 16. do 20. března 2026 zdarma využít díky Nadačnímu fondu rodiny Malých až 10 tříd základních škol, 3 odpoledne budou věnována kolektivům ze školních družin či zájmových kroužků. Každá skupina absolvuje 90minutový program vedený lektorkou Kristýnou Sedláčkovou.

Studánka bude v rámci Týdne žab také otevřena široké veřejnosti, konkrétně v úterý 17. března od 16.00 do 17.30 hodin. Připraven bude totožný bezplatný program o obojživelnících a jejich ochraně. Rezervace a více informací jsou k dispozici na webu ustudankypoznani.cz.

Nezastupitelnost obojživelníků v krajině

Obojživelníci patří mezi nejcitlivější ukazatele stavu životního prostředí. Jejich úbytek signalizuje zhoršující se kvalitu vody i krajiny.

„Žáby jsou důležitými bioindikátory. Pokud se jim v krajině daří, máme velkou šanci, že je zdravá i voda, na které jsme závislí i my," říká ředitelka centra U studánky poznání Kristýna Nováková.

Obojživelníci jsou ale celosvětově nejohroženější skupinou obratlovců. Největší hrozbou je jim úbytek vhodného prostředí k životu – vysoušení tůněk a rybníků či úpravy vodních ploch. Velkým problémem je také přílišné a necitlivé vysazování ryb.

Jak ochránit žáby

Chceme-li přispět k ochraně žab, je vhodné zachovat nebo vytvářet stojaté tůňky s mírnými břehy, bez ryb a s dostatkem vodní vegetace. Na souši se žáby ukrývají do hromad větví, do kmenů či kamení a můžeme se s nimi setkat i na vlastních zahradách. Při zahradničení je proto dobré se vyhnout chemickým postřikům, obojživelníci dobře poslouží místo nich. Uloví značné množství hmyzu a dalších bezobratlých škůdců. Na přelomu března a dubna probíhají v České republice různé záchranné akce u silnic. Jarní migrace žab k místům rozmnožování totiž končí tragicky pro tisíce až desetitisíce jedinců. V době páření se proto pro žáby instalují k silnicím zábrany, které usměrňují jejich pohyb, zabrání jim v přímé cestě na vozovku a navedou je do připravených kbelíků – ochranáři pak žáby přenesou do bezpečí.

Kateřina Podhorská

Pražské mosty mají letouni v oblibě!

V letech 2024 a 2025 ČESON realizoval projekt „Mapování výskytu netopýrů v mostních konstrukcích a sledování jejich migračních tras na území Prahy“, finančně podpořený hl. městem Prahou. Jeho součástí byl kromě monitoringu netopýřích úkrytů v mostech přes Vltavu i pilotní pokus o zapojení veřejnosti do sledování netopýrů prostřednictvím občanské vědy. A co jsme zjistili?

Podrobné mapování úkrytů netopýrů v mostech nebylo do té doby na území Prahy provedeno. Díky projektu jsme potvrdili, že tyto stavby rozhodně stojí z hlediska netopýrů za pozornost.

Úkrytové možnosti byly zjištěny ve 12 z celkem 19 hodnocených mostů. U čtyř vybraných mostů byl pak v sezóně ověřován výskyt netopýrů s pomocí ultrazvukových detektorů. Přítomnost velkých kolonií netopýra rezavého byla potvrzena v Libeňském, Mánesově a Hlávkově mostě, přičemž celková početnost na těchto třech lokalitách byla v září 2025 zhruba 850 zvířat. Získali jsme tak unikátní poznatky, zásadní pro zlepšení ochrany netopýrů v hlavním městě, neboť řada mostů má v dohledné době projít rekonstrukcí.

Z hlediska veřejnosti jde v případě mostů o méně konfliktní místa (než jsou např. budovy), která navíc dokáží pojmout velké počty jedinců. Cílem by tedy mělo být zachování stávajících úkrytů vhodných pro netopýry v pražských mostech a včasná implementace odpovídajících ochranářských opatření do plánů oprav. Zajímavou myšlenku představuje i možnost cíleného vytváření zcela nových úkrytů v mostních konstrukcích, a to i v těch teprve projektovaných.

Kromě mapování mostů bylo provedeno také sledování aktivity netopýrů v blízkosti Vltavy a Berounky pomocí automatických ultrazvukových detektorů. Záznamy získané na čtyřech místech ve třech obdobích ročního cyklu ukázaly celkově vysokou aktivitu netopýrů a potvrdily tak význam údolí řeky jako atraktivního loviště i významného migračního koridoru letounů.

V rámci uvedeného projektu jsme zorganizovali dva ročníky programu občanské vědy, který byl zaměřen na sčítání netopýrů rezavých v době podzimních migrací. Využili jsme metodiku mezinárodního projektu „Noctule Count“, který probíhá od roku 2023 pod záštitou sdružení BatLife Europe. Navzdory úsilí vynaloženému na propagaci tohoto programu byl během obou ročníků z ČR zaznamenán jen malý počet pozorování (celkem 47, z toho z území Prahy pocházelo 12, z blízkého okolí ve Středočeském kraji 6 pozorování).

Malá odezva byla zřejmě důsledkem více faktorů. Obecně patří netopýři pro širokou veřejnost k obtížněji pozorovatelným živočichům, než je tomu např. u ptáků či motýlů, což jsou skupiny, u nichž podobné projekty probíhají úspěšně. Kromě toho byla metodika sčítání v rámci Noctule Count relativně náročná, neboť předpokládala opakované kontroly na téže lokalitě – v roce 2024 bylo doporučováno provedení dvou, a v roce 2025 dokonce tří kontrol. V neposlední řadě sehrálo roli i to, že aplikace Epicollect, určená pro zapisování dat, není uživatelsky příliš přívětivá.

Díky údajům o netopýrech zadaných profesionály i amatéry do ornitologické databáze AVIF je zřejmé, že potenciální okruh zájemců o zaznamenávání pozorování letounů

je širší. Rozvoji lépe fungujícího programu občanské vědy zaměřeného na tuto specifickou skupinu živočichů by pravděpodobně pomohlo zjednodušení metodiky a volba vhodnější zapisovací aplikace, ale také intenzivnější zpětná vazba (např. zveřejňování výsledků sčítání, každoroční poděkování za zapojení do projektu a doprovodné motivační aktivity). Propagace programu Noctule Count v letech 2024–2025 však navzdory výše uvedenému určitě přispěla ke

zviditelnění těchto ohrožených savců u široké veřejnosti.

Olga Růžičková
Foto: Archiv ČESON

DDM hl. m. Prahy

Varanus cumingi – úspěšný odchov

V lednu 2026 se na Stanici přírodovědců Domu dětí a mládeže hl. m. Prahy podařil úspěšný odchov sedmi mláďat varana *Varanus cumingi*.

Varan *Varanus cumingi* je endemickým druhem vodního varana obývajícího Filipínské souostroví. Stanice přírodovědců je aktuálně jedinou institucí v Evropě, která veřejně vystavuje chovný pár těchto zvířat.

V roce 2020 se nám podařilo získat několikatýdenní pár varanů *Varanus cumingi*, pocházející z faremního odchovu právě z Filipín.

Do roku 2023 byla mláďata chována odděleně. Jedná se o plaché tvory, kteří i při kontaktu s vlastním druhem umí být velmi nebezpeční. To záhy potvrdil i náš pár. Po krátkém kontaktu se varani začali vzájemně napadat a bylo třeba je oddělit. Po několika

neúspěšných pokusech o spáření obou varanů změnili chovatelé prostředí zvířat. To se ukázalo jako zásadní a hned první kontakt varanů byl úspěšný.

Bohužel gravidní samice odkládala snůšku příliš dlouho, protože jí patrně nevyhovovaly podmínky kladiště. Vejce, která nakonec nakladla, již nebyla vhodná k inkubaci. Až třetí kladení samice bylo úspěšné a jejích 9 vajec ze 17. června 2025 se nakonec podařilo úspěšně inkubovat.

Během ledna 2026 se postupně začala líhnout mláďata varanů *Varanus cumingi*. Úspěch, který není na Evropském kontinentu zatím oficiálně popsán. Tedy žádné evropské instituci se nepodařilo tento druh úspěšně rozmnožit.

Návštěvníci mohou vidět dospělé varany ve stálé expozici tropického terária.

Otevřeno máme v úterky 13–15 hod. a středy 13–16 hod. Terárium bude otevřené po celý týden jarní výstavy „Kuba. Znáte ji?“ 9.–15. 3. 2026, 10–18 hod.

Stanice přírodovědců DDM hl. m. Prahy, Drtinova 1a, Praha 5.

Jan Hříbal a Kateřina Šimáčková

Foto: Jan Hříbal

koniklec
ekocentrum

Příměstské tábory Eko-hraní v pražských lesích

Spustili jsme přihlašování na naše příměstské tábory, které jsou velmi oblíbené u dětí i jejich rodičů. Pokud tedy chcete, aby vaše děti trávily nějaký čas v zeleni a bádáním v přírodě, přestože jsou v Praze, neváhejte je přihlásit. Letos připravujeme dva turnusy pro děti ve věku 5–12 let, a to v termínech 3.–7. 8. a 24.–28. 8.

Jako každý rok s dětmi strávíme celých 5 dní v pražské přírodě, během kterých si užijeme pozorování, bádání, učení a samozřejmě hraní v přírodě. Vyzkoušíme si badatelské pomůcky, lupy, pinzety a dalekohled. Naučíme se poznávat některé druhy stromů a květin, jak se v přírodě orientovat. Zjistíme, co nám příroda nabízí a jak můžeme užívat její dary. Přírodniny využijeme i ke kreativním hrátkám. Připomeneme si, jak přírodu vnímat všemi smysly, naučíme se, jak každý z nás může přírodu chránit. Stále máme volná místa, neváhejte se přihlásit.

Více informací k táborům najdete zde: ekocentrumkoniklec.cz/primestsky-tabor/. *Tábory jsou finančně podpořeny MČ Praha 3.*

Pobytový dětský tábor v Domě zaniklých řemesel v Dolní Vidimi

Spustili jsme přihlašování i na náš pobytový tábor v malebné vesnici Dolní Vidim na Kokořínsku v termínu 10.–19. 7. Tábor je velmi komorní, pro maximálně 18 dětí ve věku 6–12 let, kde v přátelském kruhu dbáme na individuální přístup ke každému dítěti. Bydlíme v naší krásné roubence, v Domě zaniklých řemesel, a čas trávíme na její zahradě a v krásné přírodě Kokořínska.

Děti spí buď v horní místnosti chalupy na matracích, nebo ve vlastních stanech na zahradě u chalupy (podle počtu a složení

chlapců a dívek). Téma tábora je zatím tajné, ale určitě bude děti bavit. :-) Těšit se mohou na skvělou táborovou hru, kterou nebudou hrát, ale prožívat, na noční hru, při které je nikdo nebude strašit, na kytaru a zpívání, oheň, výlety, prožitky a pozorování v přírodě a spoustu her… O program se postará sehraný tým vedoucích.

Pokud máte o tábor zájem, nejprve nám prosím vyplňte předběžný dotazník nebo kontaktujte koordinátorku a my se vám ozveme. Neváhejte, kapacita je omezená!

Více o táboře najdete zde: ekocentrumkoniklec.cz/pobytovy-tabor-vidim/.

Ekologické výukové programy v Praze a pobytové programy na Křivoklátě

S blížícím se příchodem jara se pomalu přesouváme s našimi ekologickými výukovými programy ven do přírody. Pedagogové všech věkových kategorií od mateřských po střední školy si tedy mohou vybírat z naší široké nabídky témat dle vhodného doplnění učebních osnov a doporučujeme se zaměřit na programy venkovní a terénní, aby děti trávily co nejvíce času v přírodě, mimo školní lavice.

Nabízíme také naše pobytové programy v Informačním středisku CHKO Křivoklátsko – Křivoklát, které pomohou stmelit kolektiv ve třídě, umožní dětem strávit čas příjemným učením se o přírodě venku, v prostředí křivoklátských lesů. Naše programy jsou zaměřené nejen na vztah k přírodě, ale také na vztahy mezilidské.

Celá nabídka programů zde: ekocentrumkoniklec.cz/ekologicke-vyukove-programy-praha/. *Projekt byl podpořen hlavním městem Prahou a Státním fondem životního prostředí ČR.*

Projekt Počítáme s vodou

V rámci projektu Počítáme s vodou připravujeme několik odborně zaměřených akcí k tématu hospodaření s dešťovou vodou a modro-zelené infrastruktury.

Dne 26. 3. vás zveme na praktický seminář o hospodaření s dešťovou vodou v Českých Budějovicích, jehož cílem je sdílení konkrétních přístupů a problémů při začleňování modro-zelené infrastruktury v praxi, společná diskuse nad reálnými případy a vzájemné předávání zkušeností.

V termínu 13.–14. 5. vyjedeme za příklady praxe modro-zelené infrastruktury do Ostravy, kde navštívíme realizované projekty zaměřené na zadržování dešťové vody, omezení přehřívání města a zlepšování

kvality městského prostředí. To vše za doprovodu odborníků, projektantů a realizátorů konkrétních projektů.

Další příležitostí k setkání a získání nových informací bude mezinárodní konference Počítáme s vodou, která se uskuteční 12. 11. 2026 v Praze za účasti domácích i zahraničních řečníků. Konference nabídne sdílení zkušeností, prostor pro setkání odborníků, zástupců samospráv i dalších aktérů z oblasti vodohospodářství, urbanismu a životního prostředí. Přijďte načerpat inspiraci pro praktické projekty a využít příležitost k navázání spolupráce.

Více informací o plánovaných aktivitách najdete na pocitamesvodou.cz.

Barbara Doležalová a Monika Žitná
Foto: Barbara Doležalová

H_2OSPODAŘ!

Metodika o vodě pro učitele MŠ

Bez vody to nejde. Každá kapička má nesmírnou cenu a právě o tom jsou environmentální programy H_2Ospodař.

Chtěli jsme, aby bylo téma vody přítomné v mateřských školách i mimo čas našich workshopů. Proto nyní přinášíme pro učitele mateřských škol zbrusu novou metodiku s názvem Příběh kapek. Pedagogům nabízí možnost stát se pro děti průvodcem v dobrodružstvích, kde je čekají dva kamarádi Jarmilka a Drahomír. Společně budou luštit hádanky, procházet bludiště, skládat puzzle, zkoumat a zaznamenávat výsledky pokusů a vykonávat mnoho dalších činností.

Smyslem Příběhu kapek je rozvinout u dětí vnímavost k vodě jako základnímu elementu bytí a podpořit jejich zájem o její poznávání v okolním prostředí. V jednotlivých devíti kapitolách si zároveň děti rozvíjí motoriku, včetně grafomotoriky a oromotoriky, časovou orientaci, prostorovou představivost i smyslové či zrakové vnímání. Důležitou roli hraje i základní gramotnost, čtenářská a matematická.

Učitelům nabízí metodika ukázky konkrétních postupů a činností. Mohou si vybírat z připravených podkladů včetně obrázků, piktogramů, badatelského listu, bludišť a puzzle nebo si připravit vlastní pomůcky. Příkladem může být třeba věšení prádla. Je možné využít buď předpřipravené obrázky, které po vystřižení děti pověsí na šňůru, nebo přichystat nejrůznější hadříky a oblečení pro panenky, ty namočit a sledovat s dětmi proces vypařování.

Pedagogové také mají možnost s metodikou pracovat v míře, kterou si sami zvolí. Podle potřeb a možností, které mají, si vytvoří vlastní integrovaný blok nebo tematický celek.

Věříme, že právě v mateřských školách začíná změna vztahu k vodě, k jednomu z nejdůležitějších zdrojů našeho života. Zároveň se snažíme podpořit učitele, kteří chtějí environmentální vzdělávání zařazovat do výuky srozumitelně, atraktivně a v návaznosti na skutečné problémy dneška. Volně dostupnou metodiku Příběh kapek, další doplňkové výukové materiály a informace naleznete na našich webových stránkách h2ospodar.cz.

Tereza Třečková
Foto: H_2Ospodař!

Lesy Praha

Jarní měsíce jsou u Lesů hl. m. Prahy spojené s výsadbami lesních dřevin, do kterých každoročně zapojujeme i žáky z pražských škol. Ti mají možnost být i při výlovech některých pražských rybníků, aby pochopili zákonitosti života pod hladinou i v jejím bezprostředním okolí. Chystáme také březnové sázení Vánoční jedličky s budoucností v Kunratickém lese, oslavy Dne Země a Dne včel v Ekocentru Prales.

Den Země oslavíme také společně s některými městskými částmi na našem stanovišti zaměřeném na Les očima lesníka. Ani tradiční květnové celorepublikové oslavy lesů letos nevynecháme. Čeká nás Týden lesů, Den otevřených lesů i dubnový lesnický a myslivecký veletrh Silva Regina.

Užijte si víkend plný zážitků a oslavte přírodu s námi

Jarní oslavy zahájíme posledním březnovým víkendem. V sobotu uspořádáme pro návštěvníky zookoutku v Chuchelském háji Den ptactva (28. 3.). U příležitosti Mezinárodního dne ptactva se budou moci návštěvníci dozvědět něco o životě sov, dravců nebo jak správně přikrmovat vodní ptactvo v zimě, a prohlédnout si jednotlivé ptačí zástupce ve voliérách zookoutku.

Neděle bude patřit jedličkám. Den pro jedličku v Kunratickém lese (29. 3.) završí oblíbený projekt Vánoční jedlička s budoucností, kdy lesníci společně s veřejností vysadí bývalé vánoční jedličky vypěstované v naší lesní školce v Čimickém háji, protože do lesa patří jen stromky vypěstované přímo pro výsadbu v lesním porostu. Přijít ale může kdokoli, i ti, kteří si naši speciální jedlovou sazeničku v květináči pořídit nestihli. Na místě pro ně budeme mít nachystané „volné“ jedličky, kterých se mohou ujmout a vysadit je do lesa. Na místě budeme mít i potřebné nářadí a rukavice. Obě akce budou probíhat zdarma od 14 do 16 hodin.

Zastavte se v Pralese

Do budovy Dřevák můžete přijít na cestovatelský večer s promítáním o Malajsii (24. 3.), můžete se naučit plstit z ovčí vlny (17. 3.), přijít velikonočně tvořit (31. 3.) nebo si osázet vlastní aerárium (7. 4.). Workshopy i promítání jsou zpoplatněné a začínají všechny od 17 hodin. Rezervujte si své místo přes elektronický formulář na našem webu.

V dubnu (22. 4.) se návštěvníci ekocentra mohou těšit na oslavu Dne Země. Bude možné si projít jednotlivá stanoviště o půdě, včelách, zahradě, zvířatech apod. V květnu tam zase oslavíme Den včel (20. 5.), bude možné nahlédnout do útrob včelího úlu nebo si prohlédnout včelu pod mikroskopem. Zájemci si budou moci zakoupit některý z včelích produktů. Program na oba dny od 9 do 14 hodin pro děti i dospělé bude zcela zdarma. V ekocentru je pro zájemce

také otevřen apidomek, místo pro léčebnou apiterapii, která má blahodárné účinky na lidské zdraví. Dřevěný domek se zelenou střechou zajistí relaxaci na včelích úlech.

Vydejte se do lesa s lesníky

Při příležitosti celorepublikových akcí ke Dni otevřených lesů (23. 5.), které se každoročně těší velkému zájmu, připravíme exkurze do Kunratického lesa a Divoké Šárky. Exkurze pro předem domluvené zájemce uspořádáme v sobotu 23. 5. od 14 do 16 hodin zcela zdarma. Přihlašování bude spuštěno asi měsíc předem.

V rámci celorepublikového Týdne lesů zorganizujeme oblíbené vzdělávací programy Do lesa s lesníkem. Školám nabízíme tyto lokality: Hostivařský lesopark, Chuchelský háj, Ďáblický háj, Klánovický les a Divokou Šárku. Program je pro ně zdarma a rezervace programů je nutná. Jedná se o projektový den, který žáky seznámí s každodenní prací lesníka a jeho péčí o přírodu. Žáci projdou vývojem lesa od semínka po dospělý strom. Vyzkouší si práci lidí, kteří se o les starají: Naučí se, jak se sází malé

stromky, čím se měří les a jak o něj správně pečovat, a seznámí se s pomůckami dřevorubce. Zjistí, že lýkožrout není velký jako slon, a přesto může způsobit obrovské škody, že motorová pila je, stejně jako oheň, dobrý sluha, ale zlý pán, a spoustu dalších informací. Součástí programu je ukázka práce s tažným koněm.

Týdny lesů se konají každoročně v květnu a slouží jako připomenutí práce lesníků, kteří neúnavně obnovují naše lesy a pečují o třetinu našeho území i za ztížených klimatických podmínek. Lesníci usilují o zachování a pokračování lesa pro příští generace, aby mohly využívat všech benefitů, které les člověku přináší. Akce k Týdnu lesů se konají po celý měsíc květen. U příležitosti letošního 19. ročníku Týdne lesů připravuje pracovní skupina Ministerstva zemědělství zabývající se lesní pedagogikou v ČR, které jsou Lesy hl. m. Prahy součástí, 3. ročník výtvarné soutěže, tentokrát na téma Les není zadarmo. Soutěž začíná na Mezinárodní den lesů (21. 3.) a je možné se přihlásit do 15. 4. Vyhlášení vítězů výtvarné soutěže bude probíhat začátkem května v Národním zemědělském muzeu, kde bude i výstava vítězných a dalších vybraných děl ke zhlédnutí do konce června. Pro více informací o soutěži sledujte lesnipedagogika.cz.

V dubnu se těšíme na významný lesnický a myslivecký veletrh Silva Regina (12.–15. 4.) do Brna. Zajistíme jedno ze stanovišť na ploše Lesní pedagogiky pro objednané školy i širokou veřejnost a náš zástupce tam podepíše akční plán – jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR na následující roky.

Kontakty a více informací o akcích najdete na Facebooku, Instagramu a webu lesypraha.cz.

Štěpánka Jouzová
Foto: Archiv Lesů hl. m. Prahy

MLADÍ OCHRÁNCI PŘÍRODY

Začal nový rok a s ním i nový ročník fotosoutěže Příroda objektivem. Soutěž zaměřená na tuzemskou přírodu je zařazena mezi soutěže doporučované MŠMT. Letošní témata jsou opět dvě: „Zrcadlení“ a „Slunce, Měsíc“. Fotosoutěž probíhá opět ve třech věkových kategoriích a uzávěrka pro hodnocení je každého čtvrt roku (15. 3., 15. 6., 15. 9. a 15. 12.). Není však nutné se zúčastnit každého kola, fotky se vkládají přes ekosouteze.cz, kde jsou i podrobnější propozice.

Druhý dubnový víkend proběhne tradiční Hledání jara. V období 10.–12. 4. hledáme kdekoli v ČR kvetoucí plicník, pozorujeme létající včely a/nebo vyrábíme vrbovou píšťalku. Vloni bylo jaro druhý dubnový víkend na více než 73 %. Napište nám prosím do konce dubna výsledky svého pátrání nebo je vložte na emop.cz/hledani-jara.

V prosinci 2025 jsme zamykali studánky v Šárce. Nyní nás čeká Odemykání studánek a několik dalších akcí – u příležitosti Světového dne vody, Dne Země, Dne otvírání studánek a Světového dne životního prostředí. Opět vyrazíme za studánkami do Šárky, na Petřín, do Kunratic i na další místa v Praze. Potkat se s námi můžete také třeba na akci Mikroklima nebo na Dětském dni na Pražském hradě.

Pokračuje i naše ekoporadna, rozvíjíme Národní registr pramenů a studánek estudanky.eu, do kterého i letos přibývají další studánky, plánujeme zajistit a zveřejnit i několik dalších rozborů vody.

Vydali jsme aktualizovaný studánkový leták Od pramene ke Studánce, oblíbené kapesní kalendáře, šňůry na mobil a kšiltovky s potiskem. Už nyní připravujeme na první říjnový víkend 14. ročník Terénní přírodovědné soutěže v Šárce. Soutěž je určená trojicím (ev. dvojicím) dětí a je otevřená veřejnosti.

V našich dětských oddílech probíhají pravidelné schůzky, terénní víkendové akce a připravují se letní tábory. Pro začínající oddílové vedoucí a instruktory proběhne v březnu kurz, na duben plánujeme přípravný kurz na zkoušku „Hlavní vedoucí zotavovací akce“, resp. dětského tábora.

Stejně jako v minulých letech bychom všechny aktivity pro veřejnost rádi udrželi pro účastníky zdarma. Zejména díky podpoře hl. m. Prahy, MČ Praha 1, MČ Praha 6, Ministerstva životního prostředí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Projekty nemusí vyjadřovat stanoviska donátorů.

Více informací: emop.cz, hledanijara.cz a estudanky.eu nebo JS@emop.cz.

Jana Stibralová
Foto: Archiv MOP

Český svaz ochránců přírody – ZO „Natura, quo vadis?“ a její Ekocentrum ČSOP Malešice všechny srdečně zvou na Ekofest 2026, 22. ročník festivalu ekologických organizací a spolků v rámci oslav mezinárodního Dne

Země na Praze 10. Tradiční akce se uskuteční v sobotu 25. dubna 2026, místem konání bude jako každý rok Malešický park.

Zveme současně ke spolupráci a vystoupení na akci pražské i celostátně působící organizace z oblastí ochrany životního prostředí, přírody a živočichů, udržitelného rozvoje a šetrného a zdravého životního stylu, k aktivní účasti na programu akce či k jejich propagaci v rámci akce. Na akci v posledních letech participuje téměř 80 organizací!

Loňská účast veřejnosti se přehoupla přes rekordních 6 000 návštěvnic či návštěvníků. Přijďte zviditelnit i vaši organizaci a činnost!

Ekofest bude jako vždy dnem stráveným v přátelské atmosféře, poznamenejte si termín do diářů a přijďte!

Akce probíhá za podpory hl. m. Prahy, MČ Praha 10 a společnosti Skanska.

Podrobnosti o akci a doprovodném programu i kontaktní osoby pro zapojení se vaší organizace: ekofest.eu.

Milan Maršálek

City Nature Challenge 2026: Praha. Znovu a ještě lépe!

Od pátku 24. dubna do pondělí 27. dubna 2026 se do Prahy a dalších měst ČR vrátí City Nature Challenge. Po deváté budeme soutěžit se stovkami měst celého světa v pozorování divoké přírody. Přidejte se i vy!

Objevujme městskou přírodu

Cílem projektu City Nature Challenge je přiblížit obyvatelům městskou přírodu, která může být překvapivě bohatá. To platí i pro Prahu, která díky rozmanité krajině, chráněným územím i opuštěným zarůstajícím koutům nabízí útočiště množství běžných i ohrožených druhů rostlin i živočichů.

Zapojit se může každý

Účast v City Nature Challenge je jednoduchá a otevřená všem – bez ohledu na věk či zkušenosti. Stačí zdokumentovat svoje pozorování městské přírody a fotografii nebo zvukovou nahrávku vložit do bezplatné mobilní aplikace iNaturalist. Fotit můžete kdekoliv na území hlavního města, třeba po cestě do práce nebo v blízkém parku. Nemusíte být odborník, aplikace vám sama pomůže podle fotografie a souřadnic identifikovat vaše pozorování. Každým nahraným pozorováním zároveň vznikají cenná data pro vědce z celého světa, kteří je využívají k výzkumu a ochraně přírody.

Květiny z výsadeb na iNaturalist nepatří.
Foto: Pixabay

Na kvalitě záleží

S rostoucím počtem účastníků bohužel přibývá i nevhodných pozorování, která nepřispívají vědeckému smyslu projektu. Pojďme si připomenout, co do aplikace iNaturalist a do soutěže City Nature Challenge patří, a co ne.

Určitě bychom neměli ukládat rozmazané nebo nekvalitní fotografie nebo záznamy, které jsme nepořídili sami. Nevhodné je také ukládat fotografie organismů, jejichž

Motýl na takové květině na iNaturalist patří.
Foto: Pixabay

výskyt v určitém místě je výsledkem rozhodnutí člověka. Vliv lidské činnosti je ve městech samozřejmě výrazný, ale následováním několika základních pravidel se můžeme zaměřit na skutečně divokou přírodu.

Co tedy nezaznamenávat?

» fotografie lidí, tedy druhu *Homo sapiens;*
» domácí mazlíčky nebo zvířata chovaná v zemědělství, zájmových chovech a zoo;
» rostliny vysazené člověkem – v květináčích, záhonech, parcích či stromořadích.

Co naopak zaznamenávat můžeme?

Naopak vítaná jsou pozorování organismů, které se sice na místě vyskytly vlivem činnosti člověka, ale žijí zde volně a samostatně:

» rostliny v zahradách a parcích, které se tam rozšířily samy z volné přírody;
» kulturní rostliny zplanělé mimo místa pěstování;
» hmyz přilákaný pěstovanými rostlinami;
» ptáky na krmítku;
» původně chovaná zvířata žijící dnes volně (např. holuby nebo nutrie);
» a rozhodně i člověkem zavlečené nepůvodní až invazní druhy, jejichž šíření je nutné sledovat.

Pokud výjimečně potřebujeme uložit pozorování chovaného nebo pěstovaného druhu, vždy jej označme volbou „v zajetí / pěstované“. Tím dáme vědcům jasně najevo, že s tímto záznamem nemají dále pracovat.

Pojďme se v letošním ročníku City Nature Challenge zaměřit ještě více na skutečně divokou přírodu ve městech. V Praze ji najdeme na každém kroku, rozhodně stojí za pozornost a připomíná nám, že tu neexistuje díky nám, ale spolu s námi a mnohdy navzdory nám.

K City Nature Challenge pořádá Národní muzeum a partneři projektu mnoho doprovodných akcí, např. Víkend otevřených dveří v Kroužkovací stanici NM v Hostivaři, který proběhne 25.–26. dubna 2026. Podrobnosti najdete na citynaturechallenge.cz/praha.

EKOCENTRUM PODHOUBÍ

EKOŠKOLKA ROZÁRKA

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

V zimních měsících se věnujeme zejména ptákům na krmítku. Děti v mateřských i základních školách hravou a prožitkovou formou učíme, jak a proč můžeme ptákům v tomto období pomoci. Zimní měsíce jsou ideální k pozorování vodních ptáků, kteří u nás zimují. Na pozorování s námi ale můžete vyrazit po celý rok.

Na jaro jsme připravili dva nové programy. Záchranka pro mláďata je program pro mateřské školy, kde se děti naučí, co zvířecí mláďata potřebují a jak se zachovat, když se v přírodě s nějakým mládětem setkáme.

Další novinkou jsou Pilní opylovači. Tento program je vhodný pro mateřské školy i 1. stupeň základních škol. Děti se na něm dozvědí, jak rostliny a opylovači spolupracují, proč je opylování důležité, a prozkoumají, jací opylovači se vyskytují na jejich školní zahradě. Bližší informace o všech programech a možnostech objednání najdete na podhoubi.cz/programy/.

Ekoškolka Rozárka

V trojské i letenské pobočce Ekoškolky Rozárky pokračujeme v programu Dokola a společně objevujeme proměny přírody v průběhu roku. S dětmi vyrážíme často ven do přírody v okolí školky.

Věnujeme se také knihám a příběhům, přivítali jsme divadlo s představením „Plavba lidským tělem“, divadlo hrajeme i sami, tvoříme. Máme radost ze získání certifikátu „Tvořivá školka“ od Muzea Říčany. Certifikátu pro školky, které rozvíjí dětskou tvořivost, uplatňování vlastních nápadů

a řešení, učí děti pracovat se skutečnými nástroji a používat přírodní materiály.

V Ekoškole se věnujeme tématu Voda, máme nový projekt – vytvořit pítko pro ptáčky a proběhl Velký Ekotým s rodiči. S jarem se rozběhne kroužek Zahradníček, těšíme se na setí, sázení a péči o zahradu. Pokračujeme zároveň v pravidelné péči o slepičky na MetroFarm a na Den Země pro ně připravíme hostinu.

Více o Ekoškolce Rozárce najdete na ekoskolka-rozarka.cz/.

Výří výpravy

Na odpoledním kroužku si užíváme pobyt venku za každého počasí, hrajeme hry, děláme různé pokusy a pozorujeme přírodu kolem sebe. Kroužek je primárně určen pro předškoláky a bývalé děti z Ekoškolky Rozárky, ale rádi mezi sebou přivítáme všechny, kteří se s námi budou chtít pustit do venkovního dobrodružství v Troji a okolí.

Program Ekoškola v Praze a Středočeském kraji

V Praze a Středočeském kraji je v tomto školním roce do programu Ekoškola přihlášeno 28 mateřských škol.

Závěrem kalendářního roku jsme se zaměřili na příklady dobré praxe Ekoškoly v zapojených mateřských školách a vybrali jsme jich deset. V MŠ Na Děkance např. uspořádali výstavu Voda očima dětí, v MŠ Běchovice ochutnávali bylinkové čaje z vlastní zahrádky a u toho tvořili nový Ekokodex, v MŠ Markušova se povedla spolupráce Ekotýmů z obou budov, v MŠ Jahodnice pozorovali líheň motýlů i kuřátek a spolu s rodiči postavili na zahradě pracovní ponk, v MŠ Dolákova se věnovali upcyklaci a spolupráci s rodiči, v Ekoškolce Rozárce na Letné vznikl nový badatelský koutek a v Ekoškolce Rozárce v Troji tvořili nový Ekokodex spolu se skřítkem Jedlíkem. Příklady postupně zveřejňujeme na webu Ekoškola.cz v sekci Dobrá praxe, aby se s nimi mohly seznámit další Ekotýmy.

Zároveň se pět mateřských škol připravuje na obhajobu Zelené cesty, mezinárodní certifikace programu Ekoškola. Auditorské návštěvy proběhnou na jaře a v červnu se uskuteční slavnostní předávání certifikátů.

Zapojit se do programu Ekoškola je možné i během roku, neváhejte nás kontaktovat. Více na podhoubi.cz/ekoskola-pro-ms/.

Více informací o všech našich aktivitách najdete na podhoubi.cz.

Alena Sladká

SKAUTSKÝ INSTITUT

Jaké je to, být Patronátním průvodcem?

Cílem programu Patronáty je zapojovat mladé lidi do praktické péče o přírodu v jejich okolí. Program neusiluje pouze o obnovu biologicky cenných lokalit a porozumění významu krajinného managementu, ale také o rozvoj vztahu mládeže k přírodě.

Více na skautskyinstitut.cz/patronaty.

Zájem o program Patronáty v posledních letech výrazně roste, především díky zájmu škol. Učitelé a učitelky hledají způsoby, jak propojit výuku s reálným světem a dát dětem možnost zažít učení mimo školní lavice. Patronáty dnes navíc mohou oficiálně naplňovat cíle Rámcového vzdělávacího programu (RVP), a to jak v oblasti klíčových kompetencí, tak ve vzdělávacích oblastech a průřezových tématech.

Kdo je Patronátní průvodce?

Patronátní průvodce je klíčová osoba celého projektu Patronáty. Je to člověk, který propojuje svět dětí, škol/oddílů s konkrétním místem v krajině. Nemusí být odborníkem na všechny druhy rostlin a živočichů,

důležitá je však schopnost vytvářet bezpečný prostor pro objevování, klást otázky, podporovat zvídavost a vést skupinu k vlastnímu hledání řešení.

Praktické zásahy pod vedením průvodce mohou mít mnoho podob. Zásahy mohou zahrnovat mapování lokality, hry a jednoduché badatelské pozorování, stejně tak i praktické managementové práce, jako je seč, vyřezávání náletových dřevin, výsadba stromů a keřů či obnova tůní nebo také návrhy informačních prvků a naučných stezek.

Důležité je, že děti nejsou jen pasivními účastníky, ale jsou spolutvůrci změny!

Proč se stát průvodcem?

Být Patronátním průvodcem znamená mít možnost dlouhodobě ovlivňovat konkrétní místo i konkrétní skupinu dětí. Je to role, která spojuje smysluplnou práci v krajině s pedagogickým přesahem. Průvodci získávají finanční odměnu za svou práci, mimo to ale získávají i mnoho dalších benefitů, jako jsou například: zkušenosti s vedením

skupiny, prostor pro vlastní kreativitu a realizaci nápadů i možnost zapojit se do komunity lidí, kteří sdílejí podobné hodnoty.

Důležitým rozměrem je také síťování a sdílení zkušeností mezi průvodci. Patronátní průvodci nejsou na svou práci sami, mohou využívat podpory Skautského institutu, účastnit se společných setkání (Fórum SI) a čerpat inspiraci z praxe, včetně využití konzultací zapojených odborníků ze spolku Ametyst, ČSOP, ČSO, MHMP, MŽP, MUNI, PřF UK a dalších…

Vzdělávání průvodců i pedagogů

Novinkou je rozšířená nabídka vzdělávání pro průvodce i pedagogy zapojené do programu. Skautský institut nabízí například vzdělávací program Krajina jako učebnice (skautskyinstitut.cz/krajina-jako-ucebnice), který pomáhá učitelům pracovat s místem jako s plnohodnotným vzdělávacím prostředím.

Pro Patronátní průvodce je pak určen také specializovaný interpretační kurz, který se zaměřuje na práci s emocemi, průvodcovské techniky a tvorbu tematického výkladu bez nutnosti čtení ze skript. Kurz pravidelně probíhá na Kaprálově mlýně a je vhodný jak pro začátečníky, tak pro zkušenější průvodce. Do budoucna se počítá s jeho dalším rozšířením. Absolventi získají osvědčení vydané Ústavem pro interpretaci místního dědictví ČR. Pro účastníky zapojené v programu Patronáty jsou tyto semináře zdarma.

Staň se průvodcem!

Rostoucí zájem škol i dalších skupin znamená jediné, potřebujeme nové Patronátní průvodce. Lidi, kteří chtějí pracovat s dětmi venku, mají vztah k místu a chuť být součástí změny! Přihlas se na 1url.cz/heK22.

Protože někdy stačí jedno místo, jedna skupina a jeden člověk, aby se začalo měnit víc, než jsme čekali…

Barbora Počtová Vodičková
Foto: Archiv Skautský institut, Patronáty

TEREZA

Přidejte se ke Kampani obyčejného hrdinství

Kampaň otevírá prostor pro konkrétní kroky za lepší životní prostředí a odolnější klima. Spolu se vzdělávacím programem Ekoškola se můžete zdarma zapojit do série jednoduchých výzev a plnit je s třídou, skupinou i rodinou.

Během jednoho týdne si vyberete výzvy podle svých možností a zkusíte je opravdu dodržet. Zavedou vás ven, můžete tvořit rukama, cestovat šetrněji nebo vyzkoušet digitální detox. Úspěchy si zapisujete do deníčku obyčejných hrdinů a na konci týdne můžete své výsledky sdílet.

Kampaň stojí na jednoduché myšlence: každý z nás může změnit svět, ve kterém žije. Když se malé kroky spojí mezi tisíci lidí, dopad je znatelný. V minulých ročnících účastníci například uspořili objem vody odpovídající šesti bazénům nebo vysadili přes 90 000 stromů.

Přihlášky se otevírají v březnu na webu ekoskola.cz/projekty/kampanoh/. Vyzkoušejte si, kolik dokážete za jediný týden udělat pro životní prostředí a klima.

Radka Tyslová
Foto: Ekoškola

Nechte se pozvat ven

Když se jaro probouzí, probouzí se s ním také nová energie v dětech, učitelích i přírodě kolem škol – a s ní tisíce příležitostí pro inspirativní venkovní učení. Učíme se venku připravilo pro jarní měsíce bohatý program seminářů, webinářů a kampaní, které podpoří učitele i děti na jejich cestě ven.

Ochutnejte to nejlepší pro učení venku, zažijte jedinečný seminář

3. března se v Praze uskutečnil seminář CESTA VENKOVNÍHO UČITELE – profesní expedice za hranice běžné výuky. Tento celodenní seminář byl určen učitelům, kteří chtějí získat sebejistotu a systém pro pravidelné učení venku. Účastníci si odnesli nejen lekce a hry, ale hlavně nástroje pro plánování, realizaci a hodnocení venkovní výuky po celý rok.

8. června pak v pražské Stromovce proběhne seminář POHODA VENKU, který propojuje wellbeing učitelů s wellbeingem

dětí. Dopoledne se zaměříme na to, jak vám může příroda pomoci načerpat energii a najít rovnováhu. Odpoledne se naučíte, jak tyto principy přenést na děti a podpořit jejich duševní pohodu venkovními aktivitami přizpůsobenými různým typům dětí.

Bezplatné webináře plné inspirace

Po celé jaro vás čeká série bezplatných webinářů, které kombinují praktickou inspiraci s hlubšími tématy venkovního učení. Nechte se pozvat na hodinu plnou nápadů na ven, příjemného sdílení a tipů pro začínající i zkušené průvodce dětí.

Mezinárodní kurzy v angličtině

Tahákem letošního roku jsou dva týdenní kurzy v angličtině určené českým i zahraničním učitelům, kteří si chtějí vyzkoušet venkovní učení v pražském prostředí. Kurzy proběhnou 11.–15. května a 22.–26. června 2026 a přilákají pedagogy

z celé Evropy. Účastníci si odnesou nejen praktické dovednosti, ale i mezinárodní perspektivu pro venkovní vzdělávání.

Jarní kampaně a nové videokurzy

Od března startuje kampaň JARO VENKU plná aktivit, lekcí a inspirace pro jarní měsíce. V dubnu se otevírá možnost vstoupit do Akademie Učíme se venku 2026/27 – ucelené platformy metodické podpory pro celé školy. V květnu pak společně oslavíme MĚSÍC ŠKOLNÍCH ZAHRAD a ukážeme, jak může být školní zahrada živou učebnou pro celou školu.

Kromě toho chystáme nové videokurzy Přírodopis venku a Fyzika venku, které rozšíří naši nabídku materiálů pro venkovní výuku přírodovědných předmětů. Pokračujeme také v podpoře wellbeingu a odpočinku v přírodě – protože spokojený učitel = spokojené děti.

Více informací, registrace na semináře a webináře najdete na ucimesevenku.cz.

Justina Danišová
Foto: Justina Danišová

TOULCŮV DVŮR

Konec roku je na Toulcově dvoře spjat s tradiční výstavou betlémů v prostorách historického špýcharu, loni obohacenou o dřevěný vyřezávaný betlém Tomáše Záborce. Máme velkou radost, že tuto akci v průběhu adventu navštěvují rodiny s dětmi, ale také skupinky dětí z blízkých mateřských a základních škol. Při prohlídce se návštěvníci dozvědí zajímavé informace o zvycích spjatých s adventní dobou.

Vernisáž výstavy betlémů jsme propojili s velkou akcí pro širokou veřejnost s názvem Šetrné Vánoce – Kreativní jarmark, kterou pořádáme ve spolupráci s Městskou částí Praha 15. Na jarmarku si návštěvníci vyrobili při kreativních dílničkách originální vánoční dárek, zasmáli se u divadla, zhlédli vystoupení dětí, malovali keramiku, zpívali koledy či se setkali s přáteli a sousedy. Ale především se zastavili a naladili na přicházející vánoční čas.

Ani se začátkem roku jsme nezaháleli a pustili se do přípravy dalších akcí – nejprve jsme spustili přihlašování na kroužky na druhé pololetí, poté přihlašování škol na ekologické výukové programy na druhé pololetí a ve finále přihlašování na letní příměstské tábory.

V roce 2026 pokračujeme také v přípravě pestré palety akcí pro veřejnost – ať již prohlídek, zážitkových akcí, či odborných seminářů na farmě, akcí v mateřském centru a keramické dílně, dnů otevřených dveří v mateřské škole či dobrovolnických dnů. Nezapomínáme také na pedagogy, pro které připravujeme zajímavé semináře „Rozcestník začínajícího lektora“ a mnoho dalších. Sledujte naše stránky toulcuvdvur.cz/td-akce, určitě si z široké nabídky vyberete akci právě pro vás.

Již nyní intenzivně připravujeme na sobotu 18. dubna 2026 velkou osvětovou akci pro širokou veřejnost Den Země pro Prahu, kterou letos zajišťujeme spolu s hlavním městem Prahou a dalšími 14 organizacemi. Téma letošního ročníku nás zavede „pod povrch“. V rámci jednotlivých aktivit se

s účastníky podíváme pod povrch za podzemní vodou, půdou i životem pod zemí, ale také pod povrch některých problémů či situací. Návštěvníky čeká odpoledne plné aktivit pro děti i dospělé a bohatý doprovodný program – divadelní představení pro děti, komentované prohlídky expozice „Od starého k novému“ v historickém špýcharu a mnoho dalšího. Program postupně upřesňujeme a doplňujeme na toulcuvdvur.cz/akce/den-zeme-5-6.

Na Toulcův dvůr však návštěvníci nepřichází jen na organizované akce pro veřejnost a děti na výukové programy či kroužky. Je i místem, kde mají návštěvníci možnost si sami prohlédnout areál (jedinečné biotopy i farmu s hospodářskými zvířaty Noemova archa), odpočívat v klidu přírody a pozorovat dění kolem sebe.

Rodiče se u nás stávají „parťáky“ svých dětí při objevování přírody a jejich průvodci přírodou, není to žádná věda, stačí využít některý z pracovních listů o přírodě a naší farmě nabízených ve kvízobudce (toulcuvdvur.cz/stranka/3086-kvizobudka) či infocentru nebo si jej mohou vytisknout doma. Pracovní listy jsou určeny pro děti do 10 let věku.

Pro rodiny se staršími dětmi u nás máme připraveny náročnější a komplexnější úkoly ve formě kvízů – questy a od roku 2025 také dvě zážitkové vzdělávací hry.

Co mají tyto kvízy společného?

Na to jsme se zeptali jedné z autorek Lenky Skoupé. „Všechny kvízy řeší aktuální téma klimatické změny. Považujeme za důležité toto téma přiblížit co nejširšímu spektru zájemců, vhodnou formou pro danou věkovou skupinu. Je důležité, aby si účastníci získané dovednosti přinesli do praktického života.“

Jaký je mezi nimi rozdíl?

Quest „Hledačka pro Zemi“ (toulcuvdvur.cz/stranka/4310-hledacka-pro-zemi) – jak již název napovídá, jde o hledačku, kdy účastníci prochází areálem Toulcova dvora podle veršovaných pokynů a nápověd. Cestou si všímají detailů v přírodě, na budovách i naučných tabulích a čerpají z nich důležité indicie pro hledání správné odpovědi. Quest je určen pro celé rodiny, děti s rodiči luští úkoly, nejmladší děti hledají dle popisku cestu nebo důležité body v areálu. Se správnou odpovědí se úspěšní luštitelé vrací do infocentra, kde si mohou vše zkontrolovat a vyzvednout odměnu. Zadání hledačky si mohou návštěvníci vytisknout sami z našich webových stránek či vyzvednout zdarma na infocentru.

Úniková hra pro veřejnost „Čas zvratu“ (toulcuvdvur.cz/stranka/3076-unikova-hra-pro-verejnost-cas-zvratu) – hra probíhá v přírodním areálu Toulcova dvora, je určena pro týmy 3–4 osob od 12 let, pro rodiny se staršími dětmi, pro skupinky dospělých z řad kamarádů či kolegů. Ve hře účastníci hledají možná řešení globálních problémů v oblasti klimatu. K odhalení správného řešení nestačí školní znalosti, tým musí projevit velkou dávku kreativity, týmové spolupráce i duchapřítomnosti. Při řešení úkolů (a hledání východiska z klimatické změny) nachází přímé vyčíslení problémů plynoucích ze stávajícího neudržitelného chování lidstva a především inspiraci pro svůj běžný život. Po celou dobu hry je účastníkům k dispozici „kamarád na telefonu“, tedy náš pracovník infocentra, který jim může pomoci v případě nouze. Na konci hry úspěšní účastníci naleznou poklad a dostanou se tam, kam se běžný návštěvník nepodívá.

Předpokládaná doba hry je 1,5–2 hodiny. Zájemci si termín absolvování únikové hry objednávají na infocentru, hra je zpoplatněna.

„Výprava za rovnováhou“ (toulcuvdvur.cz/stranka/5024-vyprava-za-rovnovahou-hra-pro-skolni-kolektivy) – hra probíhá ve Staré Hostivaři (tedy mimo areál Toulcova dvora), je určena pro školní kolektivy ve věku od 12 do 16 let. Mládež v týmech pracuje v terénu s tématem klimatické změny, aktivně a v souvislostech. Program podporuje empowerment studentů – tedy posiluje jejich přesvědčení, že vlastní rozhodnutí a každodenní volby mohou přispět k udržitelnější budoucnosti. Na jednotlivých stanovištích řeší logické a praktické úkoly, luští kódy a skládají mapu rovnováhy, která shrnuje hlavní myšlenky programu. Předpokládaná doba řešení je cca 1–2 hodiny. Zájemci si termín absolvování únikové hry objednávají na webových stránkách nebo přímo v infocentru, hra je zpoplatněna. Začátek i závěr hry je situován do infocentra, kde si účastníci vyzvedávají batohy s úvodním zadáním a pomůckami pro plnění úkolů.

Pokud se vám povídání o našich kvízech líbilo a chcete si je sami vyzkoušet, navštivte naše webové stránky, kontaktujte infocentrum a hru si objednejte. Pokud vás oslovily pracovní listy či quest, nic objednávat nemusíte, stačí si je vytisknout, vyzvednout ve kvízobudce nebo na infocentru. Těšíme se na vaše správné řešení všech kvízů!

Jana Vlachynská
Foto: Archiv Toulcova dvora

Kompetence (nejen) k udržitelnosti pro každou školu
18. března 2026, 14.00–17.00
Mezinárodní program Ekoškola Vás zve na webinář Kompetence (nejen) k udržitelnosti pro každou školu. Co se dozvíte: jak se dají kompetence k udržitelnosti rozvíjet s dětmi každého věku a proč je tak důležitá přímá zkušenost s pokusem o změnu.
Pořádá: TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú. Ekoškola, ekoskola.cz

Zákon o odpadech, novinky v právní úpravě, biologicky rozložitelné odpady, evidence produkce a nakládání s odpady
19. března 2026, 9.00–14.40
Dle zákona č. 235/2004 Sb. § 57 odst. 1 písm. d) je toto školení osvobozeno od DPH pro účastníky, kteří spadají do zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků. V případě zájmu vystavení zálohové faktury jim tedy bude cena fakturována bez DPH.
Místo: Aureli hotel Globus, Gregorova 2115/10, Praha 4
Pořádá: Vodní zdroje Ekomonitor, spol. s r. o.

Vzorkování pitných, podzemních a odpadních vod
20. března 2026, 9.00–14:25
Přednášející Ing. Pavel Bervic (Monitoring, s. r. o.), Jakub Meloun (Zdravotní ústav), Ing. Ivo Šrámek (Zdravotní ústav).
Místo: Aureli hotel Globus, Gregorova 2115/10, Praha 4
Pořádá: Vodní zdroje Ekomonitor, spol. s r. o.

Společně ukliďme Malešický lesík 2026
21. března 2026, 9.00–12.00
Každoroční úklid pro všechny generace nejen malešických dobrovolníků. Neminou vás dobrý pocit, drobné odměny a tradiční guláš! Úklid je součástí akce Společně ukliďme Prahu 10 a národních kampaní Ukliďme svět a Ukliďme Česko.
Místo: Malešický les, sraz: Rektorská 22, Praha 10
Pořádá: 01/14 ZO ČSOP Natura, quo vadis? a její Ekocentrum ČSOP Malešice

Od starého k novému
21. března 2026, 14.00–15.00
5. dubna 2026, 14.00–15.00
Interaktivní expozice přibližující šetrné hospodaření našich předků. Jak se žilo před sto lety na statku? Můžeme si v něčem vzít z našich předchůdců příklad a hospodařit v domácnosti šetrněji k životnímu prostředí i k vlastnímu zdraví?
Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař, infocentrum/špýchar

Jak učit děti o klimatu – varianta B
24. března 2026, 14.00–18.00
Seminář pro veřejnost v rámci programu Ekoškola. Jak otevřít téma klimatické změny bez strašení? Jak děti motivovat a podpořit jejich vlastní aktivitu? Seminář nabídne odpovědi i konkrétní aktivity inspirované Kampaní obyčejného hrdinství. Vhodné pro MŠ, ZŠ i SŠ.
Místo: TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú. Haštalská 756/17, Praha 1

Den ptactva
28. března 2026, 14.00–16.00
K Mezinárodnímu dni ptactva připravily Lesy hl. m. Prahy akci s názvem Den Ptactva v Zookoutku Malá Chuchle. Na místě budou připravena čtyři stanoviště s ptačí tematikou.
Místo: Zookoutek Malá Chuchle

Den pro jedličku
29. března 2026, 14.00–16.00
S jarem se blíží i vyvrcholení aktuálního ročníku našeho projektu Vánoční jedlička s budoucností. V neděli 29. března 2026 jej zakončí náš slavnostní Den pro jedličku, během nějž v Kunratickém lese společně vysadíme všechny bývalé vánoční jedličky, které jste si u nás před Vánoci zakoupili. Akci připravily Lesy hl. m. Prahy.
Místo: Kunratický les

Den Země pro Prahu
18. dubna 2026, 13.00–18.30
Tradiční oslava Dne Země pro celé rodiny. Téma letošního ročníku nás zavede „pod povrch“. Podíváme se pod povrch za podzemní vodou, půdou i životem pod zemí, ale také pod povrch některých problémů či situací.
Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, Praha 10 – Hostivař

Ekofest 2026 – 22. Den Země v Malešicích
25. dubna 2026, 11.00–18.00
Malešičtí ochránci přírody srdečně zvou na 22. ročník Ekofestu v Malešickém parku na Praze 10. Zapojte se se svou organizací! Těšit se můžete na několik desítek organizací na ochranu přírody, krajiny, klimatu a udržitelného rozvoje a dalších souvisejících témat.
Místo: Malešický park, Praha 10
Pořádá: 01/14 ZO ČSOP Natura, quo vadis? a její Ekocentrum ČSOP Malešice

Seminář pro MŠ: Pohyb, hra a objevování aneb můj rok venku
13. května 2026, 13.00–17.00
Zveme vás na inspirativní a praktický seminář, který vás naladí a vybaví na to, jak trávit s dětmi více času venku aktivně a smysluplně. Čeká vás představení nové metodiky pro MŠ a konkrétní venkovní aktivity.
Místo: Obora Hvězda, Praha 6
Pořádá: TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú.

12. Malešický blešák a Mikro Street Food Festival 2026
17. května 2026, 14.00–19.00
Přijďte podpořit oběh zdánlivě nepotřebných věcí na tradiční malešický bleší trh a ochutnat dobroty našich nejbližších geografických sousedů! Blešák i letos doplní Mikro Street Food Fest. Letošní gastronomie a doprovodný program na téma Slovensko. Rezervace prodejního místa na webu malesice.eu/blesak.
Místo: Malešický mikropivovar, Praha 10
Pořádá: 01/14 ZO ČSOP Natura, quo vadis? a Malešický mikropivovar

Podrobný podnikový ekolog (5denní kurz)
20. května 2026 — 5. června 2026
Pětidenní podrobný pracovní kurz určený zejména pro začínající ekology. Praktická výuka povinností a jejich podrobné řešení, tvorba dokumentace, příklady evidencí a hlášení. Legislativa ŽP vztahující se na podnikovou praxi, vytvoření registru právních požadavků.
Místo: SČMVD, Václavské náměstí 21, Praha 1
Pořádá: ENVI GROUP, s. r. o.

Konference pro praxi: Průmyslová ekologie 2026
15. června 2026, 9.00–16.00
Konference: Hlavními tématy jsou legislativní novinky na národní i evropské úrovni vč. připravované právní úpravy, praktické zkušenosti z provozní praxe a nejlepší dostupné techniky, technologie oběhového hospodářství.
Místo: Hotel Aureli Globus, Gregorova 2115/10, Praha 4
Pořádá: ENVI GROUP, s. r. o.

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města. Zájemcům je na webových stránkách města k dispozici přehled akcí zahrnující zejména konference a semináře, festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy, přednášky a diskuse, dílny a workshopy, ale také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní představení, tábory, výlety a pobytové akce a také veřejná projednávání vlivů záměrů na životní prostředí, která aktuálně probíhají nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je nyní k dispozici v modernizované verzi. portalzp.praha.eu/kalendar_akci

Ptákem roku 2026 je pěnice černohlavá – symbol České společnosti ornitologické i oběť nelegálního lovu ve Středomoří.
Foto: Luiz Lapa / Flickr. Licence: CC BY 2.0